МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

Свет

Арадувл 1923 шера денз

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIайн обкома, Нохч-ГIалгIайн АССР Лакхехьарча Советан Министрийн Советан орган. Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

№ 33 (2885). | Шинарди, 17 март, 1964 шу. | Мах 2 кап.

БIАЬСТАН ЙОАКХОНАШ

БIАЬСТАН юкъе культураш дIаера кампани юламе чакх а яьккха, цу гIулакхаца юртбоахама культурай лакха хьувкъамаш кхедергдола а хьайбай продукташ алсамйоахаргйола а чIоагIа база хьаяра тIадерзадаь да укх деношка тха колхозерча къахьегамхой низаш.

Колхоза правленеи партийни бюроси коммунистеш гурахье а денз хьожабир бекхтокхамерча участкаш тIа — бIаьстан юкъе хIамаш дIаера кийчо еча. Партийни гIулакх тIадуллача хана оаха теркалду хIара коммунистa кхетамаши цунах доахка гIулакхаши.

Техника ханнахьа дика ремонт а яь кийчъяра хьалхара бекхтокхам коммунисташта-механизатороашта тIабиллар партийни организаце: тракторни бригада бригадира Х. Тутуева, комсомольски организаце секретара механика А. Усманова, опытни механизатора Ш. Ибрагимова, тракторни бригада бригадира помощника В. Юнусова.

Бекхтокхам механизатороашта тIа хIана биллар оаха? Биллар, техникаца болх бе берараш уж боланлаь. Царна лов ремонт дика чакхъялар. Цулухьа уж хIара денна кулар техникана ремонт ен латтача Курчалойрча районий юкъарча «Сельхозтехника» объединене коа. Опыт йолаш бола механизатораш тIахилар бахьан долаш ремонт дика чакхъяьннай.

Тахапарча дийнахьа бокъонца кийчъяь латт ерригa сеялкаш, тракторaш, нохараш, кхийола инвентарь. Хьаштдолча минута кхашка арадовла мера цо деваш кийча да тхо.

Кадраш йоакко а йир партийни организаце. Соахка шин сменах болх бара механизатораш тоъацар тхона. Хьехаш колхозерен районий юкъарча «Сельхозтехника» объединенерен дикагIа бола механизатораш а болаш, комсомольций инициативах тха колхозе вIашагIъехкар трактористийн комбайнерийн курсаш. ХIана дуккагIа пайда эца йиш я тхога техникех, нешта аьлча цун берригa низ балхa тIабахийта. Кадраш кийчъяь а яьнна, шин сменах болх бергболаш машинашта дIашийс а яь, кхашка арадовла аьнна команда ялар га хьежаш я.

Колхоза правленеи партийни организацеи вIаштIехьдаьккхад шекара свеклай, хьажкIий, гороха, кхыча культурай фу тIадахьилга, кийчделга, дIадувча кондицега кхоачделга.

Хьувкъамаш лакхдар духьа лоаттабу къовсам, хоаш мадарра, дIайийна кIал хиниа хIамаш чуйца яллариа дIаболалу. 952 гектар долча лаьттан тIа зябь аьхай тха колхово. 906 гектара тIа дIадийнад гурахьа дув ялаташ, хIара гектара тIа 1,5—2 центнер а йолаш подкормкана лаьрхIа минеральни удобренеш техай гурахьа дувча ялаташта. ДIадувш долча деррига лаьтта хIара гектара тIа 25—30 центнер а йолаш моттигера удобренеш тайсай.

ХIанзарча хьалашиа ший балха тIехь эгара керттердар лоархI тха партийни организаце производство дегIайоалдергйола лоархIамегIара дешаш кхоачашдара нах оерцагIбоахилга.

КПСС ЦК февральски Пленуме белгалдаьккхача тайпара, юрта боахама интенсификаци яра декхараш кхоачашдергдараш нах ба— болхлой, колхозхой, интеллигенци, цар хьинарера къахьегам, партийни органий организаторски болх ба.

Гурахьа кадраш хьанаржаран балхаш тIа дIанийсъяран боккха лоархIам бу оаха. Тха боахаме 15 звено вIашагIъеллай: 5 хьажкIаш лелаеши 10 свекла лелаеши. ШIаккха ца хиннача тайпара дика, квалифицированни, гIулакх кIоаргга довзаш хила деза хIана бригадашта, звеношта деш дола кулгал. Цар кулгалхой хила беза хьалха латта опыт кIоаргга Iомае а дIайоаржае, а юртбоахама Iилманна карагIдаьнараш майрра юкъекхахьа, хьувкъамаш лакхдергдола каьдда гIулакхаш вIаштIехьдахен чаккдахен ховргдолаш бола нах.

Звеноводаллен бригадираллен бахийта къовстабаь хинна нах массе оагIорахьара техкар колхоза правленеи партийни организацеи цхьана хиннача заседане. ХIана дIаоттабаьбаьнаб берригa звеноводаши, бригадираши, царна юкъе я дикагIа йола хьажкIаш лелаер Ильясова Жансари а механизатор С. Ильясов а.

Ерригача шоай тороний чот а яь, кийчо миштаа а хьежа тха колхоза къахьегамхоша социалистически декхараш тIайийцад лакха хьувкъамаш кхеде аьнна — план 25 центнер йолча метте, хIара гектара тIа 40 центнер хьажкIаш, план 200 центнер йолча метте, 250 центнер шекара свекла, план 14,2 центнер йолча метте, 20 центнер горох. Уж дерригa а декхараш юкъарча собране дийца а кхоачашдулургдолаш а да.

Чакхбаьккхача хьеламa балхах боккха пайда баьлар. Дукхача звеноша кхы а доккхагIа дола социалистически декхараш тIайийцад.

СССР Лакхехьарча Совета депутата Ильясова Жансаре дош деннад 40 гектар йолча лаьттан хIара гектара тIара 77 центнер яргйолаш хьажкIаш хьалихее, аьнна. Цо ях лелаю хьажкIаш лелаеча механизированни звено звеньевой волча ший мараца С. Ильясовна. Цо дош деннад 200 гектар долча лаьттан хIара гектара тIара 75 центнер яргйолаш хьажкIаш хьалихее.

А. ДОХТУКАЕВ.

Шаьла производственни управлене Ленина цIерахча колхоза партийни организаца секретарь

ЯЛАТ ХЬУВКЪАДЕРГДА

КПСС ЦК декабрьски февральски Пленумаша юрта боахама къахьегамхошта хьалхашка оттадаь доккхий декхараш сийленца кхоачашдара низи хьинари кхоаац «Назрановский» совхова болхлоша.

Эгтара дикагIа латт из гIулакх Аьлти-Юртарча отделене. 3000 гаргга гектара тIа дIаюв отделене юртбоахама культураш. ДукхагIа долча лаьттан тIа минеральни удобренеш товс уйхаза. Цул совгIа шордаьннача кхоца а хьаьнду кхеш, ХIанилехьа а 1300 гектар совгIа долча лаьтта дIетайсай суперфосфатя аммиачни селитри. ХIара гектара тIа 2—2,5 центнер кхоачнйташ тессай из удобрени.

ХIанзчул тIехьагIа минеральни подкормка е еваш 650 гектар гурахьа дIадийна ялаташ да Аьлти-Юртарча отделене. Уж балхаш дара дика кийчо яьй. «Лаьтта ловсар доллаше а йолаергъя оаха гурахьа дIадийнача кIинея шукхан минеральни подкормка е. Ялаташ хийца дегIадоргIа ха я из. Цу хана тессача пайданегIа кургья минеральни удобренеш, — йоах отделене агронома Абадиев Мухарбика.

ХIара центнер хьувкъам баккхарга дIабода мах мамогга лохбара лоархIаме да дерригa балхаш механизмашца дар. ХьажкIаш, шекара свекла, доакъара лаьрхIа йола баьраш, кхийола культураш а хьаликхеяра укхаза вIашагIъеллай иях механизированни звено. Доккхий социалистически декхараш тIайийцад хIара звенос. Масала, гIорвааьннача хьажкIаш лелаерхочунца Мальсагов Османаца социалистически яхье а ваьнна дикагIа толамаш дахара чIоагIа къовсам лоаттабеча Местоев Хьамида кулгаллеча звенос тIайийца декхараш ишта да: 200 гектарах хIара гектара тIа 50 центнер фуалъяьха хьажкIаш, 160 гектарах хIара гектара тIа 20—22 центнер кIа, 40 гектарах хIара гектара тIа 220 центнер шекара свекла хьалихее, иштта кхыдараш а. Дерригa балхаш механизмашца дара техника тIачIоагIъяьй звенона. «ДТ-54» яха ши трактор, «Т-38» яхеи «МТЗ-1» яхеи баши трактор, шиъ сеялка, нохараш, культиватораш, маккаш, кхыдараш а. Цу тайпара техника еннай кхыча звеношта а.

Юртбоахама культуреш дикагIа хьувкъаяра хIара центнер кхох биэзa пайда эц отделене. ХьажкIаш, шекара свекла, кхийола культураш дIаюргйолча кхашка хIара гектара тIа 18—20 тонн шордаьнна кхо дIадиллара тIагIертта къовсам лоаттабу звеноша. Укхаза котььннай Костоев Умат-Гире кулгалду механизированни звено. Шекара свекланa белгалдаьккхача лаьтта 40 гектарах хIаране тIа 18—20 тонн шордаьнна кхо диллад, 80—100 килограмм суперфосфат тессай звено коллективо. Сихдаь дIадуллаш латт шордаьнна кхо хьажкIашта лаьрхIача 200 гектара тIа а.

Моттигерча удобренеша кхаш хьаьндара лоаттабеча къовсаме дикача дьожкамашца белгалбаьннаб трактористаш Богатырев Султан, Костоев Iалихан, Мусиев Хьадрис, кхыбараш. Дика хьаьнъю хьувкъам хьалкхебара отделенегара шоаш дIайийца участкаш БурокIалхарчен Дошлакъа-Юртарчен 8 шера дешара школей дешархоша.

Кхаш хьаьндара, культураш хьувкъаяра чIоагIе лоархIаме да кхаш леладерашта агрохими хар. Агрохими Iомаяра вIашагIъеллача кружоке дешаш 46—50 саг хинна отделене. Звено кулгалхоша, механизатораша, мугIарерча болхлоша дика пайда ийцаб кружоке ахарах. КIоарга чулоацам болаш дика лекцеш йийшай хими Iомадераша «Назрановский» совхоза керттерча агронома нов. Газдиева, отделене агронома нов. Абадиева, Наьсарен производственни управлене керттерча агронома нов. Гагиева, кхычар а.

ВIалла шеко яц юртбоахама культураш хьувкъаяра тIайийца доккхий декхараш Аьлти-Юртарча отделене кхаш леладераша сийленца кхоачашдергхиларах, хIана аьлча, иизи хьинари ца кходеш тIагIертта къовсам лоаттабу цар денна къахьегама толамаш дахара.

Ам. ПЛИЕВ.

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Советски кхалнаха идейно-политически хьехам баларен коммунизм хьалъеча шерра дакъа лацара уж юкъбоаарен гIулакха боккха болх барах а вIашагIделлача хана денна шовзткъе итт шу дизарца дувзадена Ленина орден лойла «Работница» яхача журнала.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель
Л. БРЕЖНЕВ.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1964 ш. 14 март.

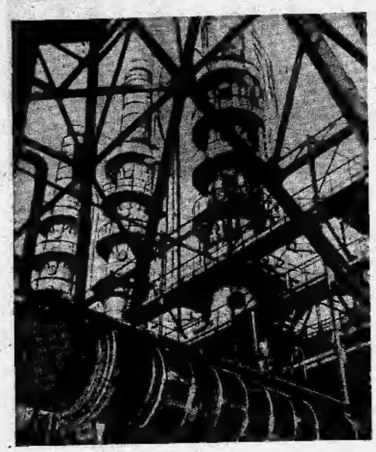

Белоруссе Неман яхача хи берда йисте хьалъеш я Гродненски азотнотукови завод—йоккхача химе низ болашегIа ярех цаI. Чоалханера технологически оборудовани оттаяь йолча завода хьалхарча аргIан корпусаш урагIъяхай.

Трубашка тIолла хьачуйоагIа дашавски газ дуккагIча даькъе завода бедала лаьрхIа дIаухийташ я. Удобренешка аммиачни селитра, доахания подкормка яра йола мочевина, иштта аммиачни кийн азотни кислотан доакх цу газах.

Аммиачни удобреней хьалхара эшелонаш дIаяхийтай мехка колхозашкеи совхозашкеи. Семилетка чаккхъяллалца арахецаргья бIаьш эзараш тонн минеральни удобренеш.

ДIахо хьалъеш я азотнотукови завод.

1964-ча шера 20-ча декабре ханал хьалха гIишлош хьалъяра балха плак кхоачашъяран оттаьча ханал кхо бутт хьалха аммиачни кербамиди даккхара мощносташ болх бе йолайлийтаран социалистически декхараш тIайийцад монтажникий коллективо.

СУРТА ТIА: Гродненски азотнотукови завода хIаьдача азотни кислотайн аммиачни селитран цех.

Т. Ананьиний сурт.

(АПН).

ЭРСИЙ КЕПА ЙОАЗОН КНИЖКА—400 ШУ

СССР ДОККХАЧА ТЕАТРЕ ХИННА ТОРЖЕСТВЕННИ ЗАСЕДАНИ

Книжка бе а доллаш сег ва! Хетаргахьа из советски нехе вахара эгтара а хьаьга йола башкало я. Хьаькъале хьехам луш дола, сага доттагIа дола книжка даим вайца да, цо новкъостал ду коммунистически общество хьалъяра.

Эрсий кепа йоазон книжка арадаьнна ди доккха халкъе цIей санна деадеш да.

400 шу даьннад Иван Федорова ший халкъа эгтара хьалха кепа теха дола, даь дизза таьракьа тIадоле книжка денна. Москван юкъе гранита постамента тIа латт из — «Книжкай друкарь». Укхаза — вай Даьхен столице — эгтара хьалхе эрсий меттала книжкаш кепе тоха долдаьча —13 марте цу башне - дикача денна хетаьча торжественни заседание баьккхабар кепа йоазон дош деза нах.

ССР Союза Доккхача театре сцена тIа кIоаргте тIехьашкахьа гуш да книжка дукха деваш хиннача Владимир Ильич Ленина портрет. Дошо алапешца ияаь да «Книжка боккха низ ба» яха цуй дешаш.

Зале ба писателаш, кепа йоазон болхлой, Iилмахой, Москва партийни, советски, общественни организацей викалаш. Ложе ба новкъостий А. П. Кириленко, Л. Ф. Ильичев, А. П. Рудаков, В. Н. Титов, СССР Министрий Совета Председатела заместитель К. Н. Руднев.

Торжественни заседани хьайиблар СССР Iилмай Академе вице-президента, юбилейни оргкомитета председатела академика П. Н. Федосеева.

Н. С. Хрущев керте а латташ КПСС ЦК Президиум юкъе йолаш заседание сийлен президиум харжа аьнна йола предложени чIоагIIе тIоараш тохарца тIаэц.

Книжка миллионаш болча къахьегамхой тешаме доттагIа да. Дунен культура гинзаш я цу тIа. Цу тIа я ерригa опыт, знанеш, халкъий гени,— йоах юкъванца къамаьл деча П. Н. Федосеева.

Коммунистически парте кепа йоазон идеологически фронта ударни низа лоархIам бу, яхаш белгалдоакх цо. Денал долча, дика аьнначa дешo ,новкъостал ду Советски Союза Коммунистически парте Програмна кхоачашъяра а коммунизма материально-технически базе хьалъяра, коммунистически общественни гIулакхаш дегIадоладара, нерадча сага духовни кул хьахилара исторически декхараш кхоачашдара а.

Кепа йоазено нах хьабийлаб духовни рузкъанга бода никъ. Марксен Энгельсен Iалашмате йоккха открыти лаьрхIай типографи хьаьрах, социально-политически культуриа прогрессана кепа техача книжка бола революционизирующи лоархIам белгалбаьнаб. Iалашмате боккха низ бу книжка аьнад Ленина. Цудухий вIара халкъа меттала хиннка кепа тоха доладар боккха лоархIам болаш хIама да цуй историе чухь.

Эрсий меттала книжкаш кепа тоха доладенна 400 шу далар эрсий культура хинна ца Iеш, вай дукхача къаний Даьхен дерригача халкъий а дезa ди да. Коммунистически партен дерригача советски халкъон чIоагIе мах бу книжкаш хьадечен доаржадечен наьха хьекъехьегамa, коммунистически культура хьавча юкъе дика дакъа лоцараш уж хилараx тарра.

«Эрсий меттала книжкаш кепа тоха доладенна 400 шу дизарах» доклад йир СССР Министрий Совета кепа йоазон Пачхьалкхен комитета председатела, СССР министра П. К. Романова.

— Пачхьалкхен гIулакх а долаш Россе книжкаш кепа тоха доладар,— йоах цо, — хьахилар нохк исторически дегIабаре берригача наькъаца, кепа техача книжка бIаьха а хала а никъ баьб. Из халкъата кхоачаш хинна, цо хьехана, хьалхъала сердало тийннай цунна, цо эрсий общественни дIайоваийтай ший хана революционни идеаш.

Эрсий культура хьалха латтача деятелий цIераш йоах докладчика, хаьа идеи кIоаргте халкъа уйлен йолаш хиларце белгалдовлаш хиннад эрсий хьалха латта литература, журналистика, книжкай издательски гIулакх, йоах цо.

XIX-ча бIаьшерен тIехьара ах дакъа белгалдаьлар Марксен Энгельсен изданеш эрсий меттала араллар, йоах дIахо нов. Романова. Даьхен книжка арадоалилга дегIадоагIаш къаьстта белгалдаьлар исторически ерене болхлой кепа йоазув. Ленина ядаь белхаш арадала доладенна 90 шераш.

Докладчика белгалдоакх къаьстта В. И. Ленина «Партийни организаци партийни литературей» яхача статья тIа эгтара дикагIа гойташ а йиза а литература партийностен кепа йоазони принцип оттаьь хилар. Дерригача кепа йоазон хоадам бер а хинна дIаеттай из принцип.

Сийлахь-йоккха Октябрьски революци кот маьллигга а халкъа комиссарий Совето В. И. Ленина кулг а яаь «Кепа йоазон» дола декрет арадаьккхар. Цул тIехьагIа дукха ха яьлехьа Советски правительства тIайийцар «Пачхахьалкхен издательствах» дола декрет. Дуьне цивилизаце исторе чухь эгтара хьалха духхьал керрача наьха монополей долчара дIададьнна, нах Iехабарах тувлабарен, буржуазни строй «берригa низ болашиь «даим кургйолаши» а нкаш хестара средство йолчара дIададьнна дIаеттар книжка.

Къизача классовой къовсаме вай парте кьедора Iилман марксизмене лерда тIа пачхьалкхен ерригача масштабе дукха бола нах кердаче тайпара къовсагаш иштта вIаштIехьбаккха беза Iомабеш дола принципиально керда кепа йоазув.

Сийлахь-йоккхача эрсий халкъо бегаршие новкъостал ди вай мехка дахача 40 гаргга долга къамага къьыар шоай меттала дола йоазув, пунце цхьане кепа литература хьела йиш йола торо а. Нагахьа санна 1913 шера СССР-е дакача халкъий меттала (эрсий чунгара дIанийкхача) ерригa тираж йиъ миллион экземпляр йолаш паIи ахи эзар книжка арадолаш хиннадела, 1962 шера арахийцар ерригa тираж 200 миллион экземпляр гаргга бола 18-н ахи эзар книжка, ешта аьлча книжкай тираж 45-аза лакхъелар.

Советий Iадал латтача шерашка СССР-е 89 халкъа меттала арахийкад книжкаш. Къаьстта доккхий да Советски Союза даьха толамаш укх тIехьарча итт шера, цо къаьстта моттиг лоаш Советски пачхьалкхен исторе чухь, ленинизма теорен практикен. Сталина культ личностах юкъадиса вулмане хIамаш дIахахар бахьан долаш, йоах П. К. Романова хийнар долнингIа лел берригa идеологически болх, творчески новкъа баьккхаб за, цуй вахарцара, практикацара бувзам лаккбир. Къаьстта цу хане шерра кердача тайпара даьржар книжкай издательски гIулакх.

1963 шу тIакхоачаш К. Маркса, Ф. Энгельса, В. И. Ленина произведеней ерригa тираж хIама ца зшшаш йиъ бIаь миллион экземплярага кхачар СССР-е. КПСС ЦК решенех хIанз арадовккхаш да дукхача томех латта КПСС истори. Коммунизма котало бахьан парте советски халкъон лоаттабеча къовсама оцитех толамагIдар дувцаш хурга из. Дика лоархIам бола хIама да корII томак латта Н. С. Хрущева къамаьлийн документайн изданин араяккхар.

Партен правительствон кулгалхой творчески интеллигенце викалешца вIашагIкхеташ хинна дика гIулакхаш иштта вIашагIкхийттача парте Центральни Комитетов Н. С. Хрущевеи ения укезанеш, КПСС ЦК июньски Пленума решенеш боккха лоархIам болаш я вай издательствашта а.

СССР Министрий Совета кепа йоазон союзно - республиканский Пачхьалкхен комитет йиллай. ХIанз нахка издательствай ерригa: сеть эргейоаккхаш латт, издательствашта, полиграфена, книжкай торговлина цхьа хьалхе леладергйола керда органни йоккхаш латт.

— Массехк шу даьнча советски халкъо,—йоах нов. Романова,—дазлергда Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце новкъостал итт шу далари В. И. Ленин ваь 100 шу дизари. Вай дизар да ленински парте, советски халкъо цаь деная дола доккхий гIулакхаш дувна, Даьхе дукхе еве вай уйлаш, тIайола, дерригача дунен тIерче къахьегамхой дерриг вовцича хьехархочуни баьчан хилар а болх а бувна книжкаш хийцдарцен арадахарцен уж деноша белгалдаьлар.

Советски книжка тIа хьахвенкай, йоах цо къамаьл даь воваш П. К. Романов, вай заман сийлахь-йоккха процесс, вай социалистически Даьхенн дерригача аламийн духовни культурах толамагIдар хьаьхоах цо.

Торжественни заседание хилларца чIоагIе рови хинна тIайийцар КПСС Центральни Комитетага, СССР Министрий Советага, новкъостага Н. С. Хрущевга доьхьйтача письмо текст.

* * *

Эрсий меттала кепа йоазон книжка арадаьнна 400 шу дизара хетаь торжественни заседанеш хилар Киева, Ереване, Архангельске, кхыча кхыча городашка а.

(ТАСС).

ГIОРВАЬННА IИЛМАХО

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР IИЛМА ЗАСЛУЖЕННИ ДЕЯТЕЛЬ ЯХА СИЙЛАХЬ ЦIИ ЯЛАРА ХЬАКЪЕХЬА

Советски исторически Iилма дегIакхувлача доккхий хIамаш карагIдувлерахи Нохч-ГIалгIайчен территоре тIа лоархIамера археологически тохкамаш дахарехи, хIаьта иштта ваьча дийнахьа дене кховаткъа шу дизарца дувзаденна а Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Заслуженни деятель яха сийлахь цIи луйла:

КРУПНОВ Евгений Игнатьевича — исторически Iилмай доктора, СССР Iилмай Академе археологе института вокххагIа волча болхлочоа.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель
И. АЛМАЗОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь
И. СЫЩИКОВ.

г. Грозный, 1964 шера 15 март.

* * *

30 шу совгIа ха а Евгений Игнатьевич Крупнова кIадд ца луш Кавказа халкъий археологи, шерачу а юкъерчу бIаь шерей а истори культурей Iомаир тIехь къахьега. Цо доккха дакъа лоцнад советски археологин кхиамеонеиш дегIаболлуча.

Евгений Игнатьевича къона шераш Кавказе дIадахад. Школе дешаши студент волаши ше хиннача кона а лаьтта оахкаш, кехдаьтта промышленна болхло волаш балхаш даьд цо, хIаьта хIанз вокхха советски Iилмахо а хинна дIаэттав.

Дукхача шерашка къахьегаш ва Евгений Игнатьевич дукха къамаш дахача Кавказа истори археологи Iомаир тIехь. Цо хьа а йийлай, тохкаш а баьб тайп-тайпарча а тайп-тайпарча ханашка, хьалхьача а дукхача археологически объекташта, цо ядаь да дукха маьхера балхаш, хIаьта уж баьхан долаш да боккхагIа болча советски кхоллам... а археологашта а... Цун персона йоаь ба 140 гаргга шийн тема арабаьнна Iилмани балх.

Студент хиннача шерашка а дена вай мехка шера хIамаш Iомадергволаш болаш лехаб цун. Нохч-ГIалгIай мехка Iилманочо даь тохкамаш чIоагIа лоархIаме да. Эгтара кIоаргагIа Iомадаь Кавказа дикъа лоархIаш хинна из территори, Е. И. Крупнова ядаь балхаш баьхан долаш, археологашта дика яйзар. Цон цуй учениканаи хIа а дийлах, тохкаш а баьб палеолитегара даха меттара бIаьшерраш чакхдовлача кхаччаца. Эгтара хьалха дувца доладаьна КъилбаседаКавказан Закавказан къаьнагIара культуран цIераш хилараx дола дош.

Вай республике хIанз а тIехьа дIахо деш латта археологически тохкамаш деага вIаштIехьдаккхар Iилмахо ва.

«Къилбаседа Кавказа шира истора» яха Е. И. Крупнова книжка арадалар исторически Iилма дегIадоаладара боккха лоархIам болаш да. Кавказа доаллоша дукхе арабаь а лоархIам болаш да из. Ленински премена хьожавай цу боалхача Iилмай балха.

Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхошта дика вовз СССР Iилмай Академе археологе Института сектора заведующи Е. И. Крупнов, чIоагIа дахьъаш эуц цар из оьча йийнахьа денц, 16 марте 60 шу дизарца.

ВЦСПС президиуме

ХIАРА СОВХОЗА—ОБЩЕСТВЕННИ ОГОРОД

Къахьегама овсарле кIезига йолаш приусадебни участке хIанз болх баиза ца воалаш вац совхоза болхло. Общественни огороде хьалкхеяь коартолаши баьца дараши шийна мел эш а дукха боацача маьхах а эц цо. Из бахьан долаш индивидуальни огородаш дIаэца ца тугаш Iийна болхлойи гIулакхера нахи кIезига бац, хIаьта цар деалхой юртбоахама производстве къахьега болабеннаб. ГIулакх ишта латт Алтайски, Къулбехьен - Казахстански крайй, Московски, Рязански, Волгоградски, Воронежски, Челябински, Кемеровски, Лугански, кхыча областий дукхача совхозашки. 1963 шера общественни огородашка коартолийи баьца даарийи лакха хьувкъамаш хьалкхедаьд укхаза, уж хьалкхедарга килограммах цхьан лелигагара пхе кепигага кхачалца мара мах дIа ца бодаш.

«ДIахо совхозашка общественни огородаш дегIайоалаяра боккамеи профсоюзни организацеша бе безача балха хьакъехьарча» дешага хьежай ВЦСПС президиум. Заседане дийцар, общественни огородаш вIаштIейхкара хьакъехьа хIана а е йоагIача тайпара йоакхо ца еш дукха моттигаш хилар. КIезига хIама даьд цу хьакъехьа Российски Федераце, Белоруссе, Узбекистана, Литвай юртбоахама продукташ яхарен хийчъярен министерствашо, Владимирски, Кировоградски, Ленинградски, Ульяновски областий производствай заготовкайи управленеше, цу республикайи областийн профсоюзни организацеша.

ВЦСПС президиумо профсоюзий советашта а юрта боахамен заготовкайи болхлойи гIулакхерча наьхен профсоюза комитеташта а тIадиллад боахама организацеца цхьана 1964 шера хIара совхове общественни огородаш вIашагIйоахкара де дезар делга. Цига хьалкхеде деза болхлошта, гIулакхерча нахa, общественни кхачаи предприятешта, берий учреждеденешта кхоачамбара хилазза дергдовца дарегIа баьца дааpаш, коартолаш, бахчевой культураш.

Производственни управленей профкомаш, совхозий болхлой управленейи боахамийи кулгалхошца цхьана декхарийла ба производственно - финансови пленей оттаечен чIоагIъечен хана общественни огородашта лаьрхIа дIадуергдолча лаьттай боарамаш уттаде. 1964 шера оттадеча коллективни договораш а юкъедахьанза даргдаш Iии замалахьа, общественни кхачани берий учрежденейи гIулакхи коартолаши баьца дааpаши дIаоттаделга Iилашдар духьа уж тайпа огородаш вIашагIйоакха, склаьдаш хьалье, тара кийчъе, аьнна, администрацен профсоюзни комитетон вIашагIа тIайийцаш дола декхараш.

(ТАСС).

Партийни вахар

ЙОККХАЧА ХИМЕ ГӀИШЛОШКА

КПСС ЦК декабрьски Пленума решенеш кхоачашъяра доккхий деккараш хьалхашка латт Грозненски химически комбинат хьалъеча «Грознефтестрой» треста № 9 йолча гӀишлой - монтажни управлене болхлошта.

Йоккхача химе объекташ хьалъяра деккараш кхоачашдеш партийни организаце хьалхленца доккхий толамаш доах гӀишлонхоша. Производственни участкашка коммунисташ нийса дӀа-юкха оттабьоб.

ГӀишлош ечара мастера лоархӀам лаккхбара йоккха уйла тӀайохийт партийни бюрос. ДоккхагӀча дакъе мастера балхага хьежжа хул план кхоачашъелта, къахьегама овсарле лакхлуга, гӀишлош хьалъярга дӀадолар чухнахьа далар. Цул совгӀа коллектива воспитатель лархӀа везаш а ма мастер. Цул болхлошпарча гӀулакхага, производстверча а цӀагӀарча а оамалашка хьежжа хул коллективе тӀулакхаш. Болхлочун оамалаш, къахьегамцара гӀулакх вӀаштӀехьдоакх мастера.

Вахаро хьадехача цу хӀамашта лерттӀа жоп луш ба йуккагӀбола тха мастераш. Масала, мастераша Саасва, Байсангурова, Минаева, Власова кулгалдеча коллективаша массаза а тӀеххоачашъю производственни заданеш. Общественни вахаре дизза дакъа лоац, пропагандисташи агитатораши ба дуккагӀбола мастераши прорабаши. Тха управлене вӀашагӀ а олла болх беш я къонача мастерашта лархӀа йола «мастера опыт» яха школа. Цига производства процессашта кулгалделген воспитательни балха опыти Ӏомаю цар.

Тха гӀишлой-монтажни управлене эггара хьалха коммунистически къахьегама бригада яха цӀи тиллийтарех я Димов Ивана кулгалду каменщикий бригада.

Цхьан дешаца аьлча, шоашта хьаштдола, эша гӀулакх лоархӀаш безамца дӀаболябу цар болх. Чехка цӀенош дотталӀехдика монтажника, плотника, бетонщика, кровельщика балхаш де ховргдолаш бола мастераш хьалххебу укхаза. Шоаш хьал а доладаь чура балхаш де мара ца дезеш цӀенош йисте а даьхе дӀалу бригада членаша. Къахьегама боккха толам баьккхаб цар. Дахача шера 25-ча декабре кхоачашъяьй бригада коллективо ворхӀ шера план. Цу хана чуьл массехк промышленни объект, 21100 квадратни метр чуӀе цӀенош, 2 школа, кхыйола культурно - бытови учреждениеш хьал а яь эксплуатаце дӀаеннай бригадо.

Коммунист Михаил Николаевич Говоров санна шоай хьинкъалца, дика кулгалде харца производстве доккхий толамаш доахаш бола дукха нах ба тха гӀишлой-монтажни управлене. Нов. Говорова кулгаллеча чура балхаш деча бригада коллективо массаза а 120—130 процент кхоачашъю балха нормаш. Грозненски химически комбинат хьалъеча къахьегама доккхий толамаш дахарах Ленина орден еннай нов. Говорова.

Къахьегама доккхий толамаш доах коммуниста Чекуев Руслана кулгалдеча каменщикий бригадо. Хьинаре къахьегаш ба цу бригада беррига членаш. Къахьегама овсарле лакхъяра, изолировщикех опалубщикех шолха говзалаш Ӏомавра бригада дуккагӀболча членашта чӀоагӀа новкъостал дир нов. Чекуева. Иштта дика болх беш я коммунисташа ни. Кудинковай, Кузьминова, Малькова, кхы дуккхачар а кулгалду бригадаш.

Йоккхача химе объекташ хьалъечара тӀехьожам цӀаккха а мелбаланйтабац партийни организаце. Цу гӀулакха доккха новкъостал ду боахаций гӀулакхашка хьожача партийни тӀахьожама комиссен партийно - паччахьалкхен тӀахьожама новкъостала йолча группой. ГӀишлой - монтажни балха дакъа, механизмехи материалехи лерттӀа пайда эцарга, къахьегам вӀаштӀехьбаккхарга массаза а хьожаш хул уж. ХӀьта кхоачамбоацараш дӀадахара чӀоагӀа гӀо ду къонача коммуниста нов. Мусостова кулгалдеча «комсомольски прожекторо». ГӀишлош хьал миштта ю, кхоачамбоацараш малагӀаш да хьахьокх «молния» яхача листока тӀеи «Тревога» оалача фотовитрина тӀеи, шиъ «ЗӀанараша».

ГӀишлош ераша юкъе цхьадлаш а дика а массово-политически культурно - массовни болх бу партийни организаце. ГӀишлош хьалъеча моттигашка дӀа а ухаш тайп-тайпарча темаех лекцеш еш, художественни самодеятельности концерташ уттаду. Цудухьа, план кхоачаш ца еш ихьаккха бригада яц тха хӀанз. 1964-ча шерара шин бетта генподрядни план 111 процент кхоачашъяьй.

Цхьабакъда, партийни организацеи иштта СМУ-9 ерригача коллективен балхашта юкъе цхьайола халонаш кхоачамбоацараши хилар а хьоаде дезаш-м да, хӀьта уж дӀадахара хьинаре къахьегаш а да тхо.

1964-ча шера Грозненски химически комбинате, крекинг-заводе, ацетоново - бутилови заводе, Грознерча кхыча а объекташка гӀишлош хьалъелга дӀахо дегӀадоаладара доккхий деккараш хьалхашка латт тха управлене коллективана. Керда доккхий деккараш тӀаийцад тха коллективо. ХӀьта уж деккараш толамца кхоачашдулургхиларах шеко а яц.

Г. ШИРЯЕВ.

«Грозхимнефтестрой» тресте СМУ-9 партийни организаце секретарь.

Политически дешара кабинете

Дика вӀаштӀехьаьккха я Новогрозненски ТЭЦ-ера политически дешара кабинет. Цхьан саьнга латт дикагӀа бола пропагандисташи агитатораши тӀабола хоза кийчдаь доска. Цу тӀа хьалтеха доакх пропагандистий ни. Меймескулова, Бородина, Бодрова, агитаторий ки. Бугровай, Занофриева, Борисовой суртащ. Вокх саьнга атеиста уголок я. Укхаза хьалъоттадаь латт Ӏилма-атеистически темах доле литература, цунна юкъе дуккха брошюраш и моттигерча автораша язъяь а.

«Оаха де лерхӀар—коммунизм»—уж дешаш кертe а яьаь хоза кийчъяь я цхьан сагӀораьа пенаца хьаллатта стенд. Цу тӀа да КПСС Программа тӀара халкъа боахам дегӀабоаллабира хьакъехьара дацнеш, дуккагӀа промышленни продукцеш яхар, къахьегама овсарле лаккхъяр хьахьоккхаш йола хоза оформлени йола графикаш.

Пропагандисташта доле новкъостала лаьрхӀа литература выставкаш я кабинете. Коммунистически къахьегама школашта, коммунизм хьалъечун моральни кодекс Ӏомадерий кружока, текущи политика кружокашта, Ӏилман коммунизма лардаш, КПСС исторе марксистско - ленински философе, политэкономе теоретически проблемаш, конкретни экономика Ӏомаерий семинарски группашта лаьрхӀа къаьст-къаьста кийчъяь я уж, хӀьта хьалхашка латтача деккарашка хьежжа хаст-каста керда а йоах уж выставкаш.

«Пропагандиста дола методически новкъостал» яхача доске тӀа хьалтеха йоахк партийни дешара планаш, занятей расписанеш. Занятеш еча хана эша графиккий диаграммай хьисапе гойтара пособеш а я укхаза.

Хоза кийчдаьд коммунизм хьалъечун моральни кодекс тӀадола доска. КПСС ЦК декабрьски февральски Пленумий балха хетаь коллективе еша еза лекцей, докладий, е езача беседай тематика я, истола тӀа тайп-тайпарча центральни а моттигерча а газетий подшивкаш, политически а Ӏилман а журналаш да, политически литература библиотека я кабинете. Цу дерригеша доккха новкъостал ду пропагандисташта, лектораша агитаторашта.

Кабинетера болх а цига вӀашагӀъеллача методически совета болх а кшта дика вӀаштӀехьбаьккхаб общественни хьисапе цу кабинета заведующелла болх беча отдела инженер волча В. Г. Немзара хьалхленца.

С. СУЛТАНОВ.

КАЗАХСКИ ССР. Рудный яхача городе бахача дуккхача нахха дика вовз бӀаргай отделене заведующи вола Александр Яковлевич Дунин.

1956 шера Куйбышевски медицински институт йистевьккха ваьнначул тӀехьагӀа цельнни лаьтташка вера къона лор, хӀьта Рудный яха шахтерски город хьалъэттача хьалхарча денношке а денз городской больнице лорал де волавелар из.

Эггара хьалха кабинет хьа а йийла дӀаволавеннача Александр Яковленича вӀаштӀехьдаьлар нердагӀча приборашца, техникаца кийчъяь, бӀаргий лазарашта дарбаш де бӀарча отделене вӀашагӀйолла а. Массе тайпа лазарашта дарба дара новкъостал ду укхаза унахошта.

Боккха дарбан болх беш ше волалашехьа а, Дунина доккха дакъа лоац общественни вахаре. Из городской унахцӀенош университета ректор ва.

СУРТА ТӀА: А. Я. Дунин.

В. Шандрина сурт.

ТАСС фотохроника.

МЕДИЦИНСКИ БОЛХЛОЙ РЕСПУБЛИКАНСКИ АКТИВ

Укх деношка Грозне Ленина цӀерахча Культура ЦӀагӀа хилар медицински болхлой республикански актив. Активе доклад йир Нохч-ГӀалгӀай АССР унахцӀено лорайра министра нов. Индербиева.

— Медицински болхлошта хьалхашка латтача деккарех дуац министра ший доклада тӀа. Укх тӀеххьарча шерашка республике инфекционни лазараш ца хилийтара дукха къахьийгад лораша, берригача медицински болхлоша. Цох доккха берат даьккхад. 1959-ча шера хулаш хиннача дуккха а кӀезигагӀа хул брюшной тиф, дифтерия, полиомиелит яха лазараш.

Республика къахьегамхой унахцӀено лораеш ва 1057 лор, 4173 юкъера дешар дийца медицински болхло.

Балха новкъарле еш дола цхьадола кхоачамбоацараш белгалдоах дӀахо докладчика. ЦӀенхашта къовсам лоаттаба беза цӀендаь инфекционни лазараш дӀададара.

ЙоагӀаш йола терко ца яха юкъе санитарно-просветительни болх бара. Из гӀулакх къаьстта ледара леладу Сунженски, Назрани, Урус-Мартана районашка. Масала, Сунженски районе болх беш ва 46 лор, цар йийшай 6 лекци. Назрани районе — 8 лекци.

ХӀана а кийслу дифтерия, полиомиелит, кхыдола а инфекционни лазараш хулаш. ЛерттӀа вӀаштӀехьбаьккха балача ваха юкъе профилактически болх борӀ хургдацар, яз иштта.

Республика медицински болхлоша саготтагӀа да дезача кхача балхашта а тержаи тӀабахийтар нов. Индербиева.

Доклад бахкъьаьячул тӀехьагӀа преницаш къамаьлаш дир республикански санэпидстанце керттерча лора В. С. Панеса, республикански противотуберкулезни диспансера керттерча лора Т. П. Перепелкинас, унахцӀено лорайра Грозненски городской отдела заведующе Е. И. Карезинас, № 2 йолча Курчалоевски больница керттерча лора М. А. Кадиева, ГӀойтӀарча участкови больница заведующе А. Кизаева, Нохч-ГӀалгӀай медицински училище директора З. А. Исаевас, Нохч-ГӀалгӀай АССР Министрий Совета Председатела заместитела Т. Б. Колоевас, РСФСР унахцӀено лорайра Министерства дарбаш дара-профилактически управлене начальника Н. И. Матвеева, кхычар а.

Активе дакъа лоацаш бар КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома хьалхара секретарь Ф. Е. Титов, Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель И. А. Алмазов, республика Министрий Совета Председатель М. Г. Гайрбеков.

Активе къамаьл дир КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома хьалхарча секретара Ф. Е. Титова. Активе дакъа лоацаш хиннараша берригача медицински болхлошка кхайкарал дир.

Коталоний новкъа

Массехк километр гаьна долаш бӀаргаяйра тхона дукъа тӀара аьрдехьа дӀачу а бийрзa чукхийтта улача моттигатахьа ниъ дӀахьовзача агӀа буровой вышка.

Тха ГАЗ-69 юхасецар вагончика юхе.

Вагончика ниӀ хьа а йийла тхо дӀачу хьежача истола Ӏо тӀа а вийрза миллиметрови кехата тӀа график оттаеш воаллар буровой мастер Степан Маркович.

— Ди дика хилда хьа, Степан Маркович!

— Моаршалца дахалда, марша а доагӀалда шо!

Опытни буровой мастер Свинцов Степан Маркович керте латтача буровикаша доккхий толамаш доах, лаккхара хьокхамаш долаш къахьегнига масса хана а хиннад цу бригада барт тайнача коллективе хилавза дергдоаца хӀама лоархӀаш.

Дуккхача терашка цхьана болх беш, хало а бетто а йовзаш хьайоагӀа из коллектив.

...Массехк шу хьалха дар из. Хаян-Керте пхелагӀча скважине лаккхерча мелах буруъ токаш бар «Старогрознефта» мехкдаьтта промыслови управлене буровикаш.

Халача геологически хьалашка йиъ эзар метр кӀоарга буруъ тохача опыт йола буровой мастераши бурильщикаши бар эшаш. Уж кхоачамнилла болаш бацар. Цу хана Озек-Суатера хьа а вийта Старопромыслашка юхаоаллавир, хьалха цига болх беш хинна. Тапкалински Горичесточенски мехкдаьтта доаллача моттигашка буруъ тохача хана болх дика бовзаш хилавца белгалваьна хинна буровой мастер Степан Маркович Свинцов. Бурильщикаш Л. А. Кондратьев, И. С. Трубицын, Г. И. Епифанов, И. Ф. Баскаков чубоагӀача бригада керте оттавир из.

Юкъера лаьрхӀача 336 метр бетта тохаш кхо эзари бархӀ бӀаьи кхойтта метр кӀоарга Хаян-Кертерча ворхӀлагӀча скважина буруъ тохилга толамца чакхдаьлар. Хий юкъе а доацаш, цӀенача мехкдаьтта кӀеаж а тохаш эксплуатаце дӀаелар бригадо ворхӀлагӀа скважина. Йоккха къахьегама котало яр из. БӀаь эзар сом гаргга пайчахьалкхен ахча кхоаьир Степан Марковича бригадо.

Семилетка йолаеннача хана денз укх шера март бетта кхаччалца 18319 метр мезозойски тӀоанашка буруъ техад бригада. Цу хана планах тоха лаьрхӀачул 603 метр дукхагӀа да из.

Буровикий къахьегама а технологически а дисциплине лакха хилар, уж гӀулакхана хилар, вежарий санна вӀаши новкъостал деш хилар, цхьаннена ца хоир шолагӀчо дӀахьехаш хилар — из дерригa а лаккхарча боараме леладеш да бригаде. Нагахьа санна чоалхане е къовсаме долаш дош хилача, смена е бригада собрани а йий, берригнешца дага а воалаш къоастаду Степан Марковича.

«Скважинашта раствор — сага цӀий санна эшаш я, — оал Степан Марковича. — ЦӀий нийса лелорца дувзаденна сага вахар долаш санна, раствор дика хиларца дувзаденна да буруъ тохара толам а скважиний вахар а». Из иштта хиларца къаьстта теркам тӀабохийт бригадо лоабат боалла раствор дика хилийтара, цун параметраш нийса хилийтара.

Цхьана къахьегаро дикагӀа вӀашкаоз тайп-тайпарча къамех бола нах, вӀаши безаболийт, чӀоагӀду царна юкъера доттагӀал, гӀулакх. Нагахьа санна моллагӀча къамах вале а уллув болх беш воалла, йишшача оарцагӀа вала кийча вола новкъост, доттагӀа гуш хилача дукха дезалу цун къам а. Из иштта хилар дика хьахьокх тайп-тайпарча ворхӀ къаман нах чубоагӀача Степан Марковича бригадо. Цхьан цӀен дезал санна Ӏимерза, безаме, цхьана къахьегаш ба укхаза бурильщик эрсе Баскаков Иван, бурильщика помощник нохчо Ясуев Ваха, бурильщик украинец Разломий Денис, бурильщика помощник гӀумке Баширов Раджап, бурильщик татарин Ямбиков Каюл, бурильщика помощникаш гӀалгӀа Евлоев Берсикъа, эрмало Амонина Владимир.

Коммунистически къахьегама бригада яха цӀи яккха къовсам лоаттабеча хана а хӀана из сийлен цӀи лелаеча хана а дикка хоалуш лакхбеннаб бригада члений политически кхетама боарам, лакхъеннай цар технически говзал. Цхьабола бурильщикаш производстве болх бешехь а нефтяной техникуме дешаш ба, вожаш сийрданарча школашка багӀа. Хьинаре дакъа лоац бригада членаша общественни балхаца а.

Бригада болхлоша шоаш вӀашагӀъелла библиотека я, художественни, политически, технически книжкаш а йолаш. Балхах мукъабаьнна салоӀаш болча хана каст-каста бӀаргаго йиш я буровикаш Кондратьев, Баскаков, Мамаев, Ямбиков, кхыбараш книжкаш дешаш. ХӀьта ловза безам болчоа ловза шахматаш, шашкаш, домино я, ладувгӀа радиоприемник я. Иштта производстваера болки культурни салаӀари цхьан тардеш къахьегаш я Свинцова бригада.

ДогӀа делхе а ша бетте а, лоа делхе а шийла але а, дийнахьа а буса а цхьан минута ца соцаш, боарам лаьгӀ ца беш, цу халача аренашкарча кьалашка болх беш ба буровикаш. Дика хов царна шоаш бер Даьхенна чӀоагӀа эшаш болх болга, вай мехка коммунизм хьалъеча доагӀаш дола дакъа лоацаш шоаш болга.

— Халонаш оаха лайнияц аьлча-м бакъдац, — йоах Степан Марковича. — Алхха болх беш йола цхьа смена меттет ерриса бригада а парцагӀа яккха езаш, денибуса бӀарг Ӏоа Ӏашка билла йиш йоацаш ханаш нхай тхона, къаьстта скважине буруъ теха доалача хана. Бакъда халонаш эшаеш, духьаленаш йоахаш, тӀехь-тӀехьагӀа декал а чӀоагӀлуш, хьинар совдоалаш хьабаьккхаб тха бригадацара болхлой. Хелла тхоаш салоӀаш доача хана доккхал а деш хагалуви оаха уж ханаш.

Степан Маркович алхха дика специалист, ший гӀулакха мастер, опыт йола бригадир хилла ца Ӏеш дика хьехархо, агитатор а ва. Вай мехка чурча а арахьарча а лоархӀамегӀа долча гӀулакхех бригадацара болхлой дӀаккхетабеш каст-каста царца политически беседаш ю цо.

Нагахьа кӀира хӀалодац Степан Марковича буровикашца беседа ца еш. Цу гӀулакхага баьнача болхлоша цкъаза хетт шоай агитаторагӀа:

— Степан Маркович, мала дувцаргда Ӏа тхона керда хабараш?

ЛаьрххӀа хийчо а езаш хилац Степан Марковича беседа еча хана, хӀана вьлча деппе газеташ деш, радиога ладувгӀ, хӀьта производстваера гӀулакх дика довз. Цудухьа вӀалле дага доацача хана а дӀа-юха болхлошца къамаьл деш, вӀаши хаттараш деш латташехь цхьа лоархӀаме тема хьа а лаьле дӀайолаю цо шийн беседа. ЧӀоагӀа уйла тӀаяхийте ладувгӀ буровикаша шоай мастеро деча къамаьлага. Царна хов цо пайда, боаш, дешэ къамаьл цӀаккха а ца делга.

Дика къахьегама биографи йолаш я буровикий бригада. Доккхал а деш лелаю цо коммунистически къахьегама коллектив яха сийлен цӀи. Дог тийшина ала йиш я цу, опытни мастер, коммунист Свинцов Степан Маркович керте латтача бригадо шийна хьалхашка латта семилетка ханал хьалха кхоачашъяра хьакъехьара деккар сийленца кхоачашдергда аьнна.

С.-Г. [illegible]

БЕТТА ПЛАН— 13 ДИЙНАХЬА

Семилетка ялхлагӀча шера план 26-ча декабре кхоачашъяра шерра социалистически деккараш тӀа а ийца хьинаре къахьегаш я Грозненски консерви завода коллектив. Февраль бетта валови продукци арахецара план 104.3 процент кхоачаш а я, март бетта укх денош уж къахьегама темпаш лох ца йолийташ болх бу шо.

Керда шу долалуш заводе кьржача цу социалистически кхье хьалхара моттиг лелаю нов. Маршани керте латтача консерваш еча цеха коллективо. Февраль бетта план 107.4 процент кхоачашъе вӀаштӀехьдаьнад цун. ХӀьта, март бетта къаьстта къахьегама толам баьккхаб. 13-ча марта кхоачашйир консерваш арахецара бетта йола план. Тахьарча денга итташ бӀаьш сомаш мах бола консерваш апрель бетте чотах арахийцай цу цеха болхлоша. Консерваш арахецара апрель бетта план март чаккхбоаллаш кхоачашъе лерхӀ цар. Цу гӀулакха хьинарегӀа къахьегаш я нов. Кудрявцевас кулгалду комсомольско-кагирхой коммунистически къахьегама бригада коллектив. Март бетта 13 ден план 247 процент кхоачашъяьй цо.

М. ВОТОВ.

Грозненски химически комбината № 32-91 йолча цехе лаборант йолаш Мальсагова Марас болх бу дукха ха яц, хӀьта а хӀенналехьа дика лакхъяьд цо ший балха говзал.

Цу даькъе доккха новкъостал дир цунна лабораторе заведующе В. Сивягинас, лаборанташа Л. Новикова, В. Уварова, иштта кхычар. Дукха ха йоаццаш экзамен дӀа а енна кхоалагӀа разряд иккхай цо.

Керд-керда анализаш еш дуккагӀа хара тӀаккхуви я къона гӀалгӀай йоӀ Мара. Ха дезачувга хьежача чӀоагӀа кӀезига хов сона, — йоах нов. Мальсаговас. Сай иллехьинари кходергдац аз дӀахо йолача хана кхы тӀа а балха говзал лакхъяра.

Сурта тӀа: лаборант Мальсагова Мара аппаратерча газа анализ еш.

И. Певева сурт.

ПЛАНАЛ СОВГӀА ШИ ЭШЕЛОН

Укх шера план ханал хьалха кхоачашъяра къаьстта дика къахьегаш я Грозненски крекинг-завода Аронов Ивана кулгалду № 9-10 йолча установка коллектив. Ха эзехьа йоа а ца еш ши-ший участке хьинаре къахьегаш ва коммунистически къахьегама сийлен цӀи лелаеча цу коллективе хӀара болхло. Февраль бетта валови продукци арахецара план 103,3 процент кхоачаш а еш, планал совгӀа установка коллективо арахийца мехкдаьтта продукташ массехк эшелон я. Планах лаьрхӀачул совгӀа 8,2 процент электроэнергии 25 процент реагенташи кхоярах паччахьалкхенна массехк эзар сом ахча кходаьд. Планах 40 ди-буйса даьлча ремонт е езача установкага 53 ди-буйса даллалца боля байтаб ремонт ца еш.

Российски Федераце 30 миллиард фонде дика дакъа лоацаш ба установка рационализатораш. Цу даькъе къаьстта дика къахьегарца белгалбаьнна ба бокккагӀа бола операторaш Моисеенко Михаили Козлов Александри, операторa гӀонча Сарафанов Анатолий, иштта кхыбараш. Цу кхаьне укх шера хьалхарча шин бетта балха юкъейнхьача рационализаторски предложенеша паччахьалкхенна 5 бӀаь сом гаргга пайда баьб. ДӀахо а из боах дика дӀахьош ба уж.

КПСС ЦК декабрьски Пленума решенеша дог гӀоадаьккха из коллектив укх бетта кхы а дикагӀа къахьегаш я. Цо доаш деннад бетта план халал хьалха кхоачаш а еш планал тӀех ши эшелон совгӀа мехкдаьтта продукташ арахеца. Квартальни план а тӀеххоачашъе лерхӀ тха коллективо, — йоах установка начальника нов. Аронова. Хьалхашка латта деккараш дизза кхоачашдара къаьстта дика болх беш ба технологаш Сарафонов Анатолий, Колтунов Анатолий, Губреев Виктор, Мусаенко Михаил, иштта кхыбараш.

Б. МАГОМАДОВ.

«Сеца латташ цхьа минут ца йоаеш!» — цу девизах болх беш я Луганск областера «Коммунарскуголь» треста № 1 йолча шахтерча Украина заслуженни шахтера Воротников Сергей Илларионовича комплексни бригада. Тар ма лу дуккагӀа пайда эц горнякаша техникех, дика вӀаштӀехьбаьккхаб цар къахьегам, хӀара производственни операцех ха кхою цар.

ДӀадахача шера Донбассе эггара дуккагӀа лаьхйир бригада комбайно денн - буси беча балха овсарле — 25.994 тонн кӀора. Планал совгӀа дӀаяьккхитай кӀора 30.811 тонн. Комбайно бетта 30 эзар тонкага кхаччалца кӀор боаккхаргболаш лакхъе лаьрхӀад цуъ балха овсарле. Шахтераша дош деннад хӀара денна лавера заданел совгӀа 70 тонн йоаго хӀама тела, цхьа тонн кӀор баккхарга дӀабода мах цхьа кепиг лохбе. Цо йиш кулийтаргъя шера 25 эзар сом ахча кходе.

ТӀа-тӀа дуккагӀа боах кӀора Воротников Сергеев бригадага гӀоллерча цун новкъосташеи. Шу долалелча денз цар планал совгӀа 3000 тонн кӀор баьккхаб.

СУРТА ТӀА: сийлахьча бригада горнякаш (аьрдельара аьттехьа) комбайна машинист Баланчук Адам, бригадир Воротников Сергей, звеньевоӀш бола Василенко Анатолий Коротких Александр, забой чура болхло Вьюков Владимир.

Р. Арзила сурт.

ТАСС фотохроника.

СИЙ ЛАКХА ЛОАТТАДЕРГДА

Хими сихха дегӀайоалаяр мел лоархӀам болаш да хета а даь семилетка ялхлагӀча шера план ханал хьалха кхоачашъяра хьинаре къахьегаш я Грозненски нефтемаслозавода коллектив. Январь бетта план 111,5 процента февраль бетта план 103,5 проценто кхоачаш а еш планал совгӀа эзараш тоннаш мехкдаьтта продукташ арахийцай коллективо цу шин бетта. Квартала план ханал дукхаа хьалха кхоачашъяра къахьегаш я из укх денош.

Заводерча установкай коллективашта юкъе хьалхара моттиг яьккхачарех я Лётковская Таисе кулгалду коммунистически къахьегама сийлен цӀи лелаю № 18 йолча установка коллектив. Январь бетта план 114,8 процент кхоачашъяьй цо, хӀьта февраль бетта план 106,5 процент. Цу шин бетта Российски Федераце 30 миллиард фонде 5 эзар совгӀа сом дийкад установка болхлоша. Март бетта план ханал хьалха кхоачашъяра къахьегача темпаш тӀа-тӀа а лакхъеш къахьегаш я установка коллектив. Хьалхарча 15 ден план тӀеххоачашъяьй цо.

Укх квартала план ханал дукха хьалха кхоачашъяраи арахецача продукце дикал лакхъяра яхье аьннай из № 19 йолча установка коллективаца. № 19 йолча установка хьалуча беддага хьежжа мара лакха хила йиш яц цу установка арахецача продукце дикал, цунга хьежа а мара дӀабаха йиш яц боах. Яхьо хьинар совдоах. Арахеца продукци тӀехдика я. ХӀаналехьа гучадаьннад тхона квартальни план 3—4 ди хьалха оаха кхоачашъергхилар.— йоах установка начальника нов. Летковскаяс. ШоллагӀча квартала чотах эзараш тоннаш мехкаьтта продукция арахецара беррига шоай низ тӀабахийта къахьегаш ба технологаш.

Политмассови болх а дика лелацу установке болх беча йиъ бригаде. Йиъ агитатор ва цига. Царна юкъе я Шугарева Надежда, Бондарь Анна, Изварина Татьяна, иштта кхыбараш. Цар хӀаране шоай смена болх йистебьлча КПСС ЦК декабрьски февральски Пленумех лаьца беседаш ю. Дикка дӀадовзийтад химия юрттара сихха дегӀабоалабара хьалхашка латта деккараш. Къахьегама дисциплина телхаечарца а боккха къовсам лоаттабу коллективо. Дукха ха йоацаш нов. Чулякова кулгалдеча смена холхайир технологически режим. Цул керттера бахьан дар цу смена шай болх ледара лелабар. ДӀахо йолача хана из санна дола кхоачамбоацараш балха юкъе ца хилийтара юкъара собрани хилар. Цига чӀоагӀа бехк бир цу смена болхлошта. Цхьанне санна масса йолча сменаша дош лелар уж санна дола гӀалаташ балха юкъе кхы ца дувлийта. Цул тӀехьагӀа балха юкъе нийсденнадац из санна дола кхоачамбоацар.

Ший балха говзал лакхъяра дикагӀйолча опыта школе, техникумашка, институташка дешаш я установка болхлой. Цхьа сег ваь коллектива юкъе балха ши говзал йоацаш. Цудухьа цар торо кул установкина е эза кагий, капитальни ремонт шоай низаца е. Балха шиъ-кхоъ говзал йолаш, дӀахо дешаш, хьинаре къахьегаш ба операторaш Дей Валя, Савенкова Клава, слесарь Гусаров Борис, иштта кхыбараш. Общественни балхаца а дика дакъа лоа технологаша.

Грозненски № 35 йолча школе 7 «б» яхача классе шефал дий я установка коллектив. Цига цо бола дӀаболабалехьа дешара тӀехьа латтачарех яр из класс. Технологаша дош делар дешархой успеваемость лакхъе. Каст-каста урокашка хулаш, йовшкара эша новкъостал деш боах дӀаболабир цар. Дешаре тӀехьабусача дешархошца тайп-тайпара беседаш йир цар. Цул совгӀа берашца даим болх бергболаш вожатела хьожавир оператор Желендинов Латфула. Иштта технологаша дешархошце дика болх барах дукха ца говш хьалха латтача классашца дӀаннйсъелар из. ХӀанз цу школе дикагӀйолча классех а лоархӀаш вымпел лелаеш я из класс.

Дукха ха йоацаш квартал йостелла. Из дика кхета а деш шоай хьинар шозза совдоахаш къахьегаш ба установка болхлой.

В. КОСТОЕВ.

Къахьегамхоша язду

ДИКА КИЙЧБЕННАБ

Дика кийчо йай бIаьстан балхашта Шелковски производственни управлене «Красный пахарь» яхача колхозе. Гурахьа ялеташ дIадийначу ахашка дIатайса яьнна минеральни удобренеш. ХьажкIаш, шекара свекла, кхьйола культураш дIаюргйочу ахашка ширдаьнна кхо диана доаш латт, хIара гектара тIа 20—25 тонн а дулаш.

ДIаюьча хIамай дика хьувкъам кьалкхебара чIоагIа лоархIам болаш да техникана хинкахьа ремонт яь яккхар. Из дика кхетаду колхоза механизатораша. Планах тоае еача тракторашта, сеялкашта, кохарашта, культиваторашта хIанзлехьа а ремонт яь яьнна. БIаьстанга кийча ба Ленина цIерахча колхоза кхай лелаераш.

М. ТКАЧЕНКО.

АГИТБРИГАДА БОЛХ БЕШ Я

Юрта балача цаха юкъе культурно - кхетама хьакъехьа беча балхах доккха дакъа лоац агитбригадаша. ХIайс республика юрта районашка еш цу агитбригадий смотр я. Цар доккха новкъостал ду партийни, советски, боахама организацешта де дезаш хьалхашка латта политически боахамеи лоархIаме декхараш кхоачашдеча, колхозаштен совхозий болхлоштен коммунистически кхетам балара дакъе.

Дика болх бу Сунженски района В. С. Казадов директор волча Ассиновски культура цIенои В. Г. Романов директор волча Нестеровски культура цIенои.

Ассиновски культура цIено кийчъяьй КПСС ЦК декабрьски Пленума решенеех лаьца йола «Хими шортта рувкъа хилара хьаст ба» яха музыкальни обозрени.

Культура цIен агитбригада репертуара юкъе я сольни, вокальни, музыкальни номераш, колхозии производствах лаьца йола частушкаш. 15 сагах латта из агитбригада хIанз юрташка концерташ уйттаде яхе кийчлуш я.

КПСС ЦК декабрьски февральски Пленумий решенешта хетаяь «Везаме оазаш» яха дика программа оттаяь Нестеровски культура цIено. Агитбригада цу программана юкъе дикка моттиг лоац моттигерча вахарах йолча материалаша. Цу материалаша художественни форме хьахьокх совхозий, колхозий, учрежденей, дешара заведеней толамаши кхоачамбоацараши.

А. ГАДАЕВ,
халкъа творчества республикански цIен методист.

Юрта боахама производствана химизаци яра тIаерзаяьча КПСС Центральни Комитета февральски Пленума решенеша дог гIоадаьккха къахьегаш ба республика колхоашйи совхоашйи къахьегамхой. Цу балха хьнаре дакъа лоац юртбоахама авиаце Грозненски аэропорта летчикаша а. Уж ба вахархошта новкъостала баьхкараш. Итташ эзараш гектараш тIа дIадийнача ялаташта минеральни удобрени техай летчикаша. Массанена а бIаргбейна хургья кхай тIа гIоала шиа тIехьа кIай лар а юташ лела самолеташ.

ЦIарех цхьа самолет лелаеш ва летчик Гайсанов Назир. Сеннлетка цхелагIча шера шоллагIа пилот волаш болх беш вар Гайсанов Назир. Шийна мана дукха кассажираш дIаюха бигар цо. 6 эзар гектара тIа техар минеральни удобреш.

Шийна говзал лакх а яь «АН-2» яхача самолета командир волаш укх шера болх беш ва Гайсанов Назир. Цудухьа кхы а доккхагIа да 1964-ча шера кхоачаде деза декхараш: минеральни удобрени тоха еза 20—25 эзар гектар лаьттан тIа.

Ше тIаийца из доккха декхар диза кхоачаде тIертеш тIагIертта къахьет летчика Гайсанов Назира.

И. Плиева сурт.

IИЛМАХОЙ СОВЕТЕ

КПСС ЦК декабрьски Пленума материалех лаьца Iилмахой шерра заседани хилар Грознерча мехкдаьттий институте. «Нохч-ГIалгIайчен мехкдаьтте химе промышленность дегIайоалаяр» яхе доклад йир профессора А. З. Дорогочинский.

Мехка халкъа боахама химизаци яра боккха лоархIам хилар белгал а даьккха, докладчика дийцар Грознерча нефтемаслозаводе литейни кремнетели химически заводе дербати хьаде доладарах. ДIахо цо белгалдаьхар вай республике мехкдаьтта хими дегIайоалаяра керттера наькъаш. Уж да парафина углеводородаш кьоастаяри уж дерттIа хургйолаш тоаяра, синтетически каучук даккха доладар, полимераш еnта дIахо дегIадоаладер.

Мехкдаьттен газе чакхаьнкхара хIинхара методаш мехкдаьтта химена эша бедал дукхагIа хьлийтара керттера наькъаш яха доклад йир доцента И. С. Голомшока.

Производства химизаци экономикан дешаш дувцаш доцента Л. М. Умански, мехкдаьтта чакхдоаккхача промышленносте ультразвук пайдеоаларах доцента А. П. Гришина, пластмассаши мехкдаьтта промышленносте уж юкъейоалаяра дувцаш доцента А. М. Богаева, гIишлош еча полимераш юкъейоалаярах ассистента Ю. А. Пискунова къамаьлаш дир.

Ю. ФАТЬКИН.

Хьувкъам лакхбар духьа

Нагахьа, сайна боахам кхетамца лелабеш хилча боккха пайда эца йиш я Экажкъонгий-Юртарча отделене лаьттех. Бакъда шерра-шера, йиш йолчул, кIезигагIа эц укхаза пайда. КIа, мукх, кен, кхьдола ке бола ялаташ 16 — 17 центнер мара далац гектара тIара. ХIаьта хьажкIаш 36—40 центнер мара ялац. Во хул коартол. Бакъда уж еррига культураш дикагIа хьувкъае йиш я, из дара шерра-шера хьаьиде деза кхаш. ший хинахьа дIае еза юртбоахаме культураш, церна агротехнико дIадеххача тайпера гIулакх лоаттаде деза.

Лакхе белгалдаьха кхоачамбоацараш дIа а даьха ялаташ хьувкъадара доккхий декхараш тIаийцад тха отделене кхаш лелаераша. Цар дош деннад укх шера хIара гектара тIара 45—50 центнер хьажкIаш, 220 — 230 центнер шекара свекла, 120—130 центнер коартол, 20—22 центнер ка бола ялат хьалхаве. Из кхоачашдара вези хьинари ца кхолеш къахьет цар.

Минеральни моттигерчей удобренешца кхеш хьаьидеш ба хIанз механизатораш. ХIанзлехьа а гурахьа дIадийнача ялаташ тIа дIатесса яьний суперфосфати аммиачни селитра. ХIара гектара тIа 2—2,5 центнер кхоачийташ тессай из удобрени. БIаьсти кхы дIаьиха а подкормка ергьа оаха гурахьа дийнача ялаташта. Шеко яц укх шера хIара гектара тIара 20—22 центнер ка бола ялаташ чуэцаргхиларах, хIана аьлча лаьрхIар кхоачашдара хаддеиза кьовсам лоаттабергба оаха. Лоацача хана, вIалла ца доадеш чуэцарга ялаташ, цу гIулакха эшаш йола техника хIинзлехьа кийчъяьй.

Боахама боккха пайда баргба хоартолаш дика хьувкъаьйича. Уж дIае лаьрхIача участка хIара гектара тIа 15—16 тонн а кхоачийташ ширдаьнна кхо дилад. ХIаьта хоартолашта гуваш ду ха хилча минеральни удобренешца подкормка а ергьа. ТIаийца декхараш кхоачашдара лоаттабеча кьовсаме дикагIа кхетало кхьехай Хидриев КъурешIа кулгалдеча звенос. 40 гектара тIе хоартолаш хьалхее а лоархIаш хьинаре къахьегаш я из, шай ахашка ширдаьнна кхо дилла яьнкай звено. Иштта дика кийчо яьй Экажев Бехтарбика кулгалдеча звено коллективо а. 440 — 450 тонн ширдаьнна кхо дIадахьад укхаза хIара звенос хоартолаш дIаюргйолча кхашка.

Ширдаьнна кхо дIахухьаш латт шекара свекли хьажкIаши дIаюргйолча кхашка а. ХIара гектара тIа 15—20 тонн кхоачийт из маьхера удобрени. Къахьегама дика хьокхамаш дахарах цу балхаш тIа белгалбаьннаб тракторист Кациев Iумар, балхлой Арапиев ГIар Iадал-Мажит Iабийц, кхыбараш а.

М. АУШЕВ,
«Назрановский» совхоза Экажкъонгий - Юртарча отделене управляющи.

Болх а беш дешаш я

Пхи шу хьалха юкъера школа йистеяьккхар Исакова Тамарас. Мичахьа балха яхача бакъахьа я со, аьнна хеттар эттар цунна хьалхашка. Уйла а яь цо лаьрхIар гIишлош еза балха яха. СМУ-я хьинаре къахьега дIайолаелар Тамара. Дукха ха ялалехьа мотриста говзал Iомайир цо. Шийна балха говзал лекхъяра шийна балхаца айкха буваш болча дешара заведене яха лаьрхIар цо. 1962-ча шера Грозненски нефтяной института гIишлон факультете деша яхар из. ХIанз кхоалагIча курсе дешаш я из.

Хьалхашка латта декхараш дизза кхоачаш а деш общественни балхах а хьинаре дакъа лоац цо. Дукха ха йоацаш КПСС членалаа кандидат дIаийцай из. Болх а беш, деша а дешаш общественни балхах дакъа лаця хаза дале а беррига шийна из тIабахийта уж деррига декхараш дика кхоачашдеш я из. Институт яьккхачул тIехьагIа кхы а дикагIа айса пайда бергхилар дагадехача массехказа сондувал са хьинар, — йоах цо. Дикен тIехдикен институт чакхъякха дош деннад Тамарас. Из сайна бараш тха гIишлой - монтажни управлене 150 гаргга болхло ва.

М. СОЛОВЬЕВ.

Хьалхле лелаераш

Укх деношка Сунженски производственни управлене хиннача коммунистически къахьегама ударникий слете боккхача безамца йийцар комсомолка йола Дзеиева Тамара. Кхыча тайпара юаца йиш я яцар из. Цкъа-дале, комсомольско-молодёжни бригаде болх беш а Тамара. хIаьта коллективе дикагIа лоярка лоархIаш а я.

ДIадахача шера социалистически ахке кот а яьина шурий-товарни ферме хьалхара моттиг яьккхар Тамарас. ХIара кхоабача Iаттагара 2250 килограмм шура яьккхар цо. Иштта дукха шура яьккхай кхьча доаркаша а. Шура яккхара тIагIертта лоаттабеча кьовсаме каст-касте хувцалу хьалхаре моттиг йоахарш. Масала, январи феврали шийна бетта хьалхле Дзеиева Тамарага хиннале укх тIехьарча шийна кIира хьалхайоагIа Киева Дуьша. ХIара дийнайна 120 килограмм шура йоакх цо ше кхоабача доахана группагара. ТIехьабисац доаркаш Ибрагимова Макка, Исмаилова Кхокка, Галаева Лено, кхыбараш. Шеко яц Ленина цIерахча колхоза шурий-товарни ферма коллектива шийна хьалхашка латта лакхар сийлейта кхоачашдергхиларах.

И. ЧУНИХИН,
Сунженски производственни управлене комсомола комитета секретарь.

ЛОАРХIАМЕ ПРОДУКЦИ — ДУКХАГIА

«Красный молот» яхача заводо шергара шерга дукхагIа арахец болат. Кхы тIа а ча арахеца темпаш лакхъе езаш декхараш да мешинаш ерашта хьалхашка латтараш. Цхьа ха яр тха заводо болат ара а ца хецаш из кхьчахьара хьаккухьаш, цудухьа цуйга дIадаьар 6—8-эза дукхагIа цар.

ХIанз болат арахецаш я мартеновски пишкаши электропишкаши. 1960-ча шера мартеновски пишкашта реконструкци а яь эргабаьккхар цар болх. Йоахёле режим нийса лелаяра балха юкъейикьар контрольно-измерительни приобраш. Цу кердадараша торо хилийтар дукхагIа болат арацеха. 1962-ча шера пишкашка йазута когаметта газ йоагаергйолаш болх вIаштIехьбаькхарах арахеца плавкаш лакхъелар.

ХIанз химена лаьрхIа продукци арахецаш я завода коллектив. Укх шера хьалхарча ялх бетта химена лаьрхIа арахецаргья 27 аппарат. ХIанзлехьа химе кердача гIишлошта 20 компенсатор арахийцай завода сварщикашен котельщикашен. ДIахо кхы а дикагIа къахьега дош деннад цар.

* * *

«Красный молот» яхача заводе Трубицина Тосяси Детистова Надяси болх бу 20 шу еагIа ха а. Юкхьанца дёзь цхьан станока тIа болх беш я уж шиъ. Хьалхашка латта декхараш дизза кхоачаш а деш хIанз механически цехе болх бу цар. Оатхалаш хьаяра технологи эргайоахача даьхь лоац кхалнаха. «ДТ» яхача насоса хьаю 1—19 яха оатхалаш дикагIа хургйолаш болх вIаштIехьбаьккхаб цар новкъостех а деш. Цу гIулакхо торо хилийтай къахьегама оасарле 20 процент лакхъе. Къахьегамца чIоагIденна дIаэттад цар шийне доттагIал.

Б. СВЕНТИЦКИЙ.
К. ТИМОФЕЕВ.

ОБЩЕСТВЕННИ БЮРО НОВКЪОСТАЛЦА

Къахьегама оасарле лакхъяра кьинаре къахьегаш я укх шера Наьсарей «Электроинструмент» яхача завода коллектив. Къахьегама оасарле лакхъяра боккха лоархIам болаш да производства резервах бизза пайда эцар. Эггара йаьхагIча резервех цаI я балха ха зеха йоа ца еш цох дикка пайда эцар. ГIулакх кIоаргга довзаш уйттаеза балха нормаш, — аьлар КПСС ЦК ноябрьски Пленуме новкъоста Н. С. Хрущева, цо торо хулийтаргья къахьегама оасарлен алапайн лакхде. Производственни нормаш оттаяра шерра юкъейоза беза болхлой, производства хьалха латтараш. Болхлоше, мастераша, нормировщикаша цхьана оттаеш хилча дикагIа хургья балха норма. Цу даькъе литейно-прессовни, ремонтно-инструментальни, механо-сборочни цехаша балха нормаш оттаяра тха заводе вIашагIъеллай общественни бюро. Хьалха болха нормаш уттаеш 3 саг вар, хIаьта хIанз тха заводе из болх беш 25 саг ва. Общественни бюрона юкъебохх балха хьалха латтараш. Царна юкъе ба литейщикаш ий. Гизатулин, Героев, слесараш - инструментальщикаш ий. Шевченко, Измайлов, иштта кхыбараш.

Механо - сборочни цехе общественни бюрона юкъеводар 11 болхло ва. Царна юкъе ба токараш Костоев ГIар Нурдини Iамирхаьна, обмотчица Котиева Ленка, токарь Оздоева ПаьтIамат, иштта кхыбараш. Укх шийна бетта тайп - тайпара балхаш деча ха кIезигагIа йоаергйолаш массехк мероприята кийчъяьй цу бюрос. С-456 яха изделий кийчъеча кхоань балха ха 4800 сахьат да, цо торо хилийтай пачхьалкхен 1536 сом ахча кходе. Ер шу дизалехьа балха юкъе керда предложенеш а кхухьаш пачхьалкхена 6 эзар сом ахча кхоадергда.

В. ТАГИЕВ,
Наьсарей «Электроинструмент» завода планово - экономически отдела начальник.

«ХIАМА ШАЬРА БIАРГАГУРАШ»

«Вай оацаехи фу хIайе доала Кулешова Розех? — ХIама «шаьра бIаргагор» тIехдаьнкха хиламалар. — Ше шу даьна Бланова Лена «аферистка» Кулагина Нина. — Гайсенашн дозайтар. — Фу пайда да цу дургаве а?»

Укх тIеххьарча хана шера йоазон тIа цист-каста хоалаш яра дувьа «цIекаца хIама бIаргагорах» болча, йоахкийча таныших, из миштта хул дуьашки тайп-тайпара гиноттеши кхуал. Цу дешах лайна ютар язду статья тIа АПН Iилмайа обозревателя Лев Теплова.

ХЬАЛХХАГIЕ ЯЬ БЕЛГАЛОНАШ

Дуненах дола сага Iилман кхетамаш хьахуйча яхы мел йолча постулаташта юкъе да хоалаш диц ца далайтара закон: арахьара уйлаи система чу хьачухкаьчарёл дукхагIа хоамаш долаш йола системе е указанени хьашлургьаш цхьанна а системага. Цу закона чу кибернетико вIашагIхеттай Карно термодинамически принципи Лейбница «кхоачам хилдал долча бахьана» логически закони. Математически из дIайзналь Шеннона «аттагIча теорема тIа». Английски кибернетикана Уильям Росс Эшбена гучадаьннад, нагахьа сайна из постулат хувцаеначул тIехьагIа «сизам луш волча студента хаттар шийга дIа а дале нийса жоп тергхилар, сага страховках доаргIар пожар хилале хьалхагIа нийса дIадеха хоергхилар, юххера а, лоархIамаш деча машинашна, цу машинашка задача дIачудоллаешна, эшаш йола результаташ лургхилар».

Хоам Iадда бисара закон статистически хьисап долаш да. Белгала, хала диц алех е цифрех латта геттара негаенка система оттае. Цу негарашта юкъера гайна е гайза нийслургда студента нийса жоп, издаь пожар хилара е задача «хоачашдара наькъаш. Тамашийна хIама да системо вайна эшача хана жоп лургхилар.

Историна йоазаш хIеанта моттигаш яь хоамаш дисара закон толхаде мах гIийрте, энерги йисара законаца массаэра двигатель хьаьреша из лелаьдаьча тайпара. Карт тассар, кулга жIакашка, садкъашка гIолла новл хехкар — из да кьаьикха хIама доацача хIамах хоам бе гIертар. Поал хехкарах дувцараш нийса хилац саго, мичча беса ше Iехаварах е ше Iехавалёрах, хинна дайнача е хила дезача хIамех шийна гучадаьннараш церий дIатардарна мера. Цхьабакъда, «Массаэрча двигатело» алкха ца иаестарца закон къьэта бёкъдеш хьахьокха, нагахьа сайне математически машино бу болх тахка а хала деце, хоамий бисе дисаре закон сага хьаьво беча балха метаргдолаш нийсле халагIа да. Цхьа лостам болаш ба цу законана доацаш хиннад яхача хIамай хьакхельара свёденеш цIена гуьеш е кIезиг-духха уж фантастически доаланаш а боле «парапсихологаш».

Хоамай бихё дисара закон къьэста дукхагIа толхаду аьнна хеталуш гучадувал саьхка лазар долча уназхошкара — дукхагIча хана кхалнахагара. ТIехбаьнна саьха болх беш болча цар хьаьво лер тIара йовхах психика: хIама дикагIа дагадоагIаши чIоагIагIа холуши хул, файлаш хьисап бёча даьна а хургдолчах тамашийна нийса сакхувш а хул, саго шийна мах бара кхоачамбеш хул цаьха уйла тIаозарах, шийна гонахьарчарна юкъе белгалвала безам хиларах, хIалла е карчо е дукхагIа хул. Цу симптомашта юкъе Iоадала оамал яьлла ца Iей, цIенхашттара нервни лазар а доала.

«Доацача хIамах» хоам хиннаб аьнна хеталу е кхьанарча опыта ларда тIа, е хьаьво массаза нийсача наькъана болх беш ше болча хана лоархIам ца беча хIамай хIанз хьисап дай хиларах — сакхетамал лохагIча лагIа тIа дале уж.

НИЖНИ ТАГИЛЕРА ФЕНОМЕН

Нижни Тагилера кьона ахалсаг Кулешова Роза 1962 шера гурахьа больнице йоалайир эпилепсе белгалоаш гучайарца. Хьажачул тIехьагIа психиатора Иосиф Гольдберга гучаделар, бIаргашта тIагIолла хIама хьоарчайича а, яздаьр деша гIерташ Роза хилар. Цо хьиккетавир кхартай хьисаве Бройла оттадаь алапаш ше бола беча школе бIаргашдайнарашна дешача хайа уж зуьш хилар бахьан доладий иштта деша из ше Iема хилярах. Цхьайнена а эвдениадаш Розас бIаргашта неттёл цIелгеш лелаёш, цхьабакъда, демонстрацешка тоъал нийса йоазаш хиннад цунна алапаш, церна тIагIолла цIелгаш а хьекхаш.

Из толхаш баьшхача доцента Александр Новомейске социал бир Розий цIока температура сох чIоагIа холуча даьнна е бочадаьнна хиларах. Свердловске Кулешова Розийга хьожаш хиннаб психолог Яков Фишелев. Сердало цIекага йодаш хилар а лоархIаш, цIока бокъонца «хIама бIаргагуш» хилар бакъдеш хиннаб из. Цу хана бакъдеча хIама бIаргагуш хиннац Роза: Цхьабакъда, сийрдача моттиге паргIатта дешац йиннаб цо тоъал соацача кхьга Iойкхаш кIалхара алайй.

ДIахо опыташ яра Роза Iойнгача Москве хьежар хетаргахьа долча цу естественни шийн хIамайга: бIаргех хьоарчайна хIама бIаргIацкъамаш сеттадарца хьалхий а еш кIалгIолла хьежаш хилара цо шийн доIаме йоацаш экспериментатора реакцега гIоилла жоп лехий хилара. Цхьабакъда, уж опытай цIока хиннац. Уж цIакхе а бёгIуз цхьатарра карийни цхьаккха хила. Розийна хьехьшка дараш оттаеча хёйа хёа йоцуш бIаргагуш хиннад экспериментатора, хIаьта аьрах бIаргагурдолаш харай дIайийрачу тIехьагIа кIалгIолла хьежийхьежаций кIезигагIа зуьра.

Хьаьнар шийна тайпара «спектроанометалоскоп» яха прибор — тайп-тайпара бесаш долча пленкаца дIакъуьлаш бола чекхсе доагIа эIамманга бIарг боалла фонарь. Цу фонарацара болх геттара дика Iомабир Розас, цхьабакъда, экспериментатора реакци дIаяккхенза йисар.

КУЛЕШОВА РОЗАН ЛЕРРАГIА БОЛАБЕННАРАШ

Кепа йоазоно, радиос, телевидене Кулешова Розийна карагIдоалача доккхийча хIамаех а цунна тохкамберий говзалах а шерра хоам бир. Мехка тайп-тайпарча мIнигашка гучабаьлар шовн а да «цIекаца хIама бIаргагургдолаш» яхаш хьакхайкадеш болах, бIаргашдайнараш цунга бакха торо хилар. ДIадийхача бIаргаца бесаш довзаргдоаш шовй безайн а хинна вIашагIкхийтта студенташ Iомабе волабенная доцент Александр Новомейский Нижне-Тагильски педагогически институте, цхьабакъда, белгала хIама гучадалаезар цунна. Яков Фишелева къаьстта бIаргашдайнарашта йолча, Верхняя Пышма яхача юртарча школе группа вIашагIа а елла, цунна юкъера дукха ца гонш гучаьльар Лабанова Надя яха кхелета йиIиг. Юкххьанца алапашта тIагIоала цIелгаш лелаяра говзал Iомайир цо, цул тIехьагIа — вIашкадехкача хьахатилгий бесаш къоастаде а. хIаьта иштта аьшка Iоакъаниа кIал дехкача каьхатий бесаш миштади уж миштте дадея. Надя бIаргаш масса хана а хиннадац дIадехкаш; сердалон боадон мара къоастадулургдоацаш, селлара эсала лоархIаш хиннад цун бIаргаса. Надас шийне хIама дика бIаргагушехьа а — гац сона аьха хургде е кхь-юкъе къаьстта дика бIаргаса гуш хиннад цунна. ТIехьагIо Москве гучадаьннад, «пIелгаш хьекхаш» начкъа юкъерча каьхатилгий бесаш довза гIертача хана. Надас цаI моллагIчунна кIалхара уж хьесовкуэргдолаш шорттига пIелгана юстара хьекхаш хиннад уж. Пачча йистош дIакъайлаьхачул тIехьагIа, тIерча каьхата бос мара къоастабубеннабац Надийна.

Шийна гураш иштта дахьекхад бIаргашдайнача цхьаьхха йиIиго — Мукачево яхача городерча Буланка Марияс.

ЭГГАРА ЧIОАГIАГIА КАРАГIДАЬННАРАШ

1963 шера Харьковерча лора Блинова Александра дезала юкъера гучаьлар тамашийна хIамаш доахкаш йола йиIиг—нийс шу даьина Лена. Эггара хьалха дIадийкха бIаргаш а долаш бесашка хьежжа шахматаш хьахержа йолаелар из, хIаьта цул тIехьагIа из Iомаелар зигий бесаш а сурташ тIара сибаташ а довза. АПН корреспондента йолча Ленас хьахьекхар тIаьрмокъаца, чIенгаца, цIена хьмдолча доакъошце шийна тоъал гаьнара — 2—3 метр гаьнара хIама бIаргагуш хилар. Цо дийхар сурташи йоазоши массеха сома книжка тIадилла е ронда ногIара кIал шийна Iодохкилга; церна юкъегIолла цунна дика довзар сурташ, цо дешар алапаш. ВIалла дукха ха йоацаш а тIехьа гучадаьлар, Iаьржача къахатех баьча бетта чу йоаллача сурт даьккха а провить дейра а йолча фотопленка тIара сурташ Ленайна къоастаде могаш хилар.

Кхы а дукхагIа тамашийна хIамаш да психиатрически больнице дарба деш хиннача, 37 шу даьннача калхсаго Кулагина Нинас ноябрь бетта хьахьекхараш. Из гучаьккхад профессор Леонид Васильев керте а волаш болча ленинградски парапсихологаша. ХIанзалца айза «цIекаца хIама бIаргагорах» йола еррига приемаш дIаьйначул тIехьагIа. Нинас дукхача наха хьалхашка хьахьекхар човлхане доаца сурташ — кхосаберг. Седева, аппарат, кхьдараш тIадолча Зенера карташцара традиционни парапсихологически опыташ. ВIаргаш дIа е дийкха аьIача Нинайна массехкагIа гаьна дале уж карташ экспериментатора хьа а кхожар, цхьанцхьаьнашна доахаш къеста а дора. Кулагина Нинайна эггара чIоагIагIа каретIдаьннар — из дар, чакхса ца доагIача бетта чура йоазош дешар, цу тIа а, экспериментатора тешам лора, йоазоно якар ха ма хац шийна яхаш, хIана аьлча из йоазув дьераши бетта чу деллараши кхы нах боландаь.

ГИПОТЕЗАШ ХАРЦЪЮВЛ

Яхча эксперименташка лаьрхIа хьежача кхоачам хургба, цкъа-дале, уж дерригаш довзара цхьа бахьан эшаш хиларах тешара: КIеанга тешам бе, масала, Кулешова Розий цIока сердал холуш а, хIаьта Блинова Леной цIока цул а сооагIа сомача кхаь кинжкаш ронда ногIарахи чакхса гуш а хиларах.

ШоаллагIа-дале, нагахьа сайна цхьаккха юкъера ца йоаккхаш еррига опыташ бокъонца «цIекаца хиннайе» ца йацанча чу тIа яххача тайпара, уж чакхIйацйалхе,— аххa уж хьахьокхаш йола «бахьанаш» хургда, гучок, хоамай бахьа саьара хайк хара хилар.

Нагахьа саццa из иштта дале, «Бетта чу йоаллар фий Нинайна сенах хайнад» яха хаттар ше юхадоал, хIаьта тхона хёт из сакхетам Нинай хьа чу хьакхинаб моллагIча наькъашца цуна хьачудкха тарлуча хоамех тайша дахьаккха хIама а доацаш, аьнна.

Вакъда, е йIовхал а, е электростатически зарядаш а, е гуш йоле сердал а ронда ногIарах чакхйоалац ца хилар, хIаьта цудухьа цIекага уж деррига хIамаш дуьлу яхеча бахьанах уйттаеш йола гипотезаш харц я я. Зенера карташцарча опыташа юкъебутар хоамий цхьа фантастически хинь мара бац — «фактор - пси», лаьрххIа цу гIулакха аьнна парапсихологаша хьадагалаьца, физикана хIанзалца йовзанза бола поле мара яц. Цар лоархI, из поле цхьан сага хьаьво сийрдайоахаш е хьахьоеш хилар, хIаьта поле чу хинна хувцамаш вокх сага хьаьво тIаэцаш хилар а. Цхьабакъда, Кулагина тIеххьарча опыто из тайпа «дашхар» е харцду, хIана аьлча хила йиш йолаш дац цу хана из йоазув бетта чу деллача вIалла малав ца ховча саго йоазон чулоацам тIагIертта Кулагинайна дег чу боссабаь яхилга.

Цхьанна е психологон е парапсихологон, бакъдар аьлча, хоамаш бихе дисара закон харцдаьдаш, хIана аьлча царна хийттадаьштта гIулакха Iилмо да хIама дац аьнна.

Цхьаь лена тIа сом дерриге опыташ цIена хиннац. Сакхетам чу бола ше сакхетам чу боацаш Iехабалар бахьан дойла шовн йолча тайпара яьиц уж.

ЦIЕНА ОПЫТ

1964 шера феврале Ленинграде, Харькове, Свердловске АПН корреспонденташка дIакъайла письмо бетташ дахьийтар АПН штемп тIа а латташ (ца хувцадалийтар духьа). ХIара бетта чу каьхатилг доаллар бе-башха йоацаш нийсъенна йоккха йиъ цифр тIа а латташ. Корреспонденташ деккарийла бар хIама «шаьра бIаргагурашка» из ботт дIахьокха а, жоп тIа а ядаь, кхы яь ца боесташ из Москве юхабехьийта а. Цу чу даь йоазуа деша гIертар Лобанова Надя, цхьабакъда, магаьзар, Блинова Леный даьше опыт дIатIаэца тиганар из опыт сон аттаа я, цудухьа доастама а хет аьнна, Кулешова Розен Кулагина Нинеи цунга хьажа йиш йолаш бацар, хIана аьлча цу хана дегIагчIоагIа во хьал долаш бар уж.

Опыт цIена хилар белгалдоалар, е корреспондента а, е Москверча тхона тхоашта а цифраш миштa латт ца ховш хиларца: письмо бетташ вIаши кегадена а дар, хIаьта цифраш миштa латт дагадоагIаргдолаш а дацар. Долча хоаш а ца ховш а жоп дIаала йиш йолаш вацар цхьаккха а Лобанова Надийна яьла опыте дьахьекхар, хоамаш бихе дисарах дола закон хувцалургдоацаш хилар а «цIеке хIама бIаргагорах» яьча опыташка каьхата юкъе гIолла хIама бIаргагу яхилга доацаш хилар а.

Надийна шоллагIа цIена опыт е веннавар Яков Фишелев. БIаргех хьоарчаьяьча хIамо тIаьшаме бIаргаш къайладоахаш хиларах а бIаргIацкъамаш сеттадерца из бIаргаш тIара дIа ца йоахаш хиларах а, хIаьта иштта Надий бIаргаш хIама бIарга ца гуш геттара дийна хилерах а шеко аллар бахьан долаш цунга аьнадар фотопленка юхё тIаехкаш йола камера сайна йолча кIопилга чу пхьешаш а тIехьа кулгаш дIачу а даьхе алпаш Iодеша аьний. «Пхьешаша пхьареаш тIеадуэ аьнна» из опыт е тиганаяр Надяс.

Белгалдоаккхаргда вай, из опыт, нагахьа сайна экспериментатора ше дIа ца хьожаш алпаш (цифраш дикагIа а я) ха а декхаш, хIаьта цул тIехьагIа кхага Iоакъаца дIакъайладоахаш хилча мара бокъонца цIена хила йиш ца хилар.

ВИВОДАШ

ХIама «Шаьра бIаргагуга» массе оагIорахьара нах Iехабелга да аьлча харц хургдар. Вай цунна хIамай дукхагIа хила тарлуш да сакхувула нервни лазар сихдаларах хьахулча симптомашца дуаздаенна. Из бIаргагу, масала, Кулагина Нина тайп-тайпарча нахара нIаьргIолла дукха хана дёна ахча доахаш лийна хиларах а кхыметтел «хIилла» лелаю аьнна из бехке ярах а. Цу тайпара сакхтъювлаш хул Кулешова Розий эпилепси а.

«БIаргаш доацаш бIаргаса гора» йола еррига варианташ кхётае йиш я е экспериментатора хетаргахьа харцахьа е бакъаьа жоп луш хиларца, е хьалхагIа кIалгIолла хьежаш геркайдаь хIамаш соадика дагадоагIаш хиларца, хIаьта дукхагIча хана — уж деррига наькъаш цхьана нийсдаларца.

БIаргаш дайна е хIама бIаргагуш бола нах «цIекаца хIама бIаргагургдолаш» моллагIча-тайпара а Iомабар, гучок, лённе да, хIана аьлча сакхтувалаш дола лазар сихдоу цо.

Лев ТЕПЛОВ,
АПН Iилма обозреватель.

Іилмереи техникереи кердадараш

ПОЛУПРОВОДНИКАШ ТІАРА ШЕЛАЛ

Гидровасосо эшача тайпара хиЙ хьаллакхдеш санна, ша юьхьиг віашкаоттаьчча тайп - тайпарча шина материала чу постоянни электрически ток хийцача, йовхал «цхьаннахьара кхычахьа йоахкий». Иштта моттиг эттача віашкаоттаьча шина контактах цаІ йІоахлу, шоллагІъяр шелу.

Юкъарчал доашаш электрически энерги шелалга кхийтарах хьахулаштар гучадаьннаб біаь шу совгіа ха хьалха. Цхьабакъда, практически пайда луш дола хіама а хиина діаттадаш из дукха ха йоаццаш мара, полупроводникий техника дегІаеча мара. Масала, висмута, теллура, селена еплавех кийчьаьча термоэлементо кховаткъа градус лохъю температура.

Чоалхане йоаца а дукха яхаргйола а холодильникий устройствош хьаеш СССР Іилмай Академе полупроводникий Ленинградерча института термоэлементий лабораторе сотрудникаша болх бу хіанз воркІ шу да. Кховаткъе иттанел совгІа оригинальни прибор хьаьаьй Іилмахоша.

— Тха приборош юкъейоала ца еш Іилман техникан моттиг йиь теш, — аьлар Кердадарий кепа йоазон агентства корреспондентага лабораторе заведующи волча технически Іилмай кандидата Евгений Коленкос.

— Царех шера пайда эц ядерни физико, юрта боахаме, химе, медицине, астрономе, археологе, электронике, геологе.

Колхозий фермашта лаьрхІа хьаьаьй аккумуляторах яхаеш йола зІамига портативни холодильникаш. Ши килограмм мара дозал а дац цар. Цу тайпарча транспортабельни приборашка діяххуьъ хьайбашта искусственни осеменени еш йола биологически препараташ.

Шурий - товарни фермашта цхьаьхха хьаьаьй шура термоэлектрически шелъеш йола прибор. Іаттагара хьаьыкха йІайха шура дозача хи тІе яьча бассейнашка шелйора. Тхьо градус йІовхал йолча латташ диь сахьат даьккхача сортость діайоал цох. ВархІ градус йІовхалех кхо дии кхо бийсен довнах цхьоалагІча сортех йолча шуро. Агрофизически институте хьаьяьча полупроводникови охладитело шурай температура йиъ градусага кхоачош лохъю.

Миниатюрни холодильникаша электронни техника йІовхал еачул тІех а ца йоалийташ эшшача боарчах лоаттаю. Масала, лоархІамаша деча машиний, е археологически корадоагІача хіамай ха мел йоккха къоастаеча изотопни аппаратура фотоумножителашта хіоча холуш хилар дикка лакхденнад полупроводникови охладителаш бахьан долаш.

Высоковакуумни диффузионни насосашта эша термоэлектрически ловушкаш хьаьаьй оаха. Царех толамца пайда ийбу лабораторни практике, промышленносте, элементарни частицай ускорителашка.

Меккаьтта продукташ хьера температура къоастеш йола приборош хьаьаьй крекинг-заводашта. Кердача аппараташа йиш хулийт производствера тІахьожама процесс вттаза сихъе а цунна йиза автоматзаци е а.

Институте хьаьаьй медицински клиникаштех тохкам беча учрежденештех эша приборош.

Коленкова бе йоал миниатюрни холодильник. Из массех этташ граммаш мара еза яц, пластически операцешта лаьрхІа хьаь я из. ДегІах цхьаннахьара хьалдьккха дулх кхьеч моттиге дІадоллача хана пун клеткаш ца йолийташ лорею пу аппарато.

— Ер ба пиха эгара тІехьагІа даьчарех цхьа болх, — йоах Іилмахочо, бе йоалла авторучкана тара йола инструмент хьа а хьувкхаш. БІарга баьдъенна хрусталик хьайоаккхаш эц из. Цу прибора дозал ерриги кховзткъе пиъ грамм мара яц. Цун наконечника гІора а йийа хьатІалат хрусталик, тІаккха хирурга этта хьайоаккхалу из бІаргачура. Хрусталик бІаргачура хьайоаккхача нана из механически сопаелта дика віашпІехьдаьнна лацар. Каст-каста вийслора из йохаеш, тІаккха юха а лазар доллуш.

Тха приборашца тайп-тайпарча горопашка хіанзехьа кхо біаь совгІа волча сага операци яй. Операцеш геттара дика чакхьъьннай. Упраалене пульта ко хьовзадича массеха секунд цхьалехь шийла йолчара йІоах е оана, діаотта йиш я цу инструмента. Тхьаь градусага кхоачаш я пун температура. БІарга эгара битиьагІа болча морда операци еча хана окулистий уйле чІонгІа тІаоз яц, — нагахьа санна хирург уьаххІена болча морда тІе кхайдача прибор пу сахьата болх ца беш соп.

Тха балхах кхы цхьаьака а лувцаргда вай. Тха институте хьаьаьй термоэлектрически кондиционер. Нах чубахача а промышленни а помещенешка искусственни климат хьае лаьрхІа я из. Сахьата кхо эзар килокалори шелал хьаьалуш я йоккха йоаца, ах метр хула ешиг.

ХІанз укх сахьата тха приборош серийно хьаю массеха заводе. Дукха ха яьлалехьа вай мехка хьалергда термоэлектрически охладителашца ІалашдаІ дола целаш рефрижератораш, тайп-тайпара йола кондиционераш, хоадехь ха йолаш болх бергбола бытовой холодильникаш.

Аркадий СИМОНЯН,
АПН корреспондент.

ГІУМАРАХ ДОЛА ЛАЬТТА ЧІОАГІДАР

ГІумарах дола тІаьда лаьтта чІоагІа ххераме да. Цкъаза чІоагІа йоаца гІум лаьттанпарча хих дІа а ийк, текха йолалу. ГІомадІа а ийк, текха йолалу. ГІомарах долча лаьтта біарча тІоа беде дІа е бахий, гІишлоша цхьана ІотаІ. Масала, 1936 шера городе Кандалакше хива кІалхара лаьтта дІадахьарах шиъ минута набережни ехар.

Дукха хіама дІа а ца долаш тешшаме лаьтта чІоагІде гІишлонхой гІерте дукха ха я. ХІанз из да лерхІаш эгара дукхагІа юкъейоалаьй вибраци. Цхьабакъда цо а массаза чІоагІдаш лаьтта хила мадоагІаре.

Москверча инженерно - гІишлонхой институте профессора Григорий Ломизен ассистента Абрам Гуткинен хьаьй гІомарах дола тІаьда лаьтта электрически сийтий разрядашца чІоагІдеш йола способ.

ГІишлош хьалъеча майдане йоал трактор, тІалаттеш чІоагІъеш йоккха йоаца выйка а йолаш, итт метр хулаш йола чІий-зонд лаьттах чубаха йолалу. Пхи метр хулача лаьттах чуйода зонд 1—3 минута. Итт метр кІоарга йода из. Импульсни токий генератор совнаю оператора. Цу зонда юкъе чІоагІъяь ши электрод йоал, секунда миллион дакъа ха елалехьа церна юкъера эрачикх электрически сийт. Сийг боалача хона разрядаш зове Іаьара - газа ехкарг хьехул, ши тайпара йола «кхкхама талгІа» хьахулийт лаьттах чухь. Тешшане лаьтта чІоагІдаре кхоачаш ба 30—40 разрах.

Электрогидравлически иза діабаржара радиус цаІ ахи метр я. Цудукъа тІехьа-тІайоагІа зорад дуча хана зонд цаІ ахи метр хьалъайе еза. Цу тайпара, чІий чу ма бахийтаб чІоагІлу лаьтта. ШоалагІа лаьттах чІий чубохийт хьалхагІа бахийтачул цаІ ахи метр, гаьна иштта дІахо а.

Электрически сийташца лаьтта чІоагІдара метод эгара хьалха практика юкъейоалаьй 1962 шера Киевски ГЭС еча. Цига пунах дикадар деларо йиш хилийтар кхы а шерагІча масштабах эксперимент а доладала. Керда метод юкъейоалае лерхІ Саратовски ГЭС еча. ХІанз хива юаш 176 эзар кубически метр майда я ппга. Профессора Ломизе кхачош цига эксперимент йолаеркъе мий бетта.

Лаьтта чІоагІдара кхьачерех дикка дарегІа я электрически сийтий способ. Иштта цхьа кубометр лаьтта чІоагІдерга 5—6 кепиг мара долац, хІаьта гидровибрацеш — 12 кепиг.

А. ВЕРЕТЕННИКОВ,
АПН корреспондент.

ВИТАМИНО ЧОВНАШ ЕРЗАЮ

Советски Іилмахоша Воронежски пачхалкхен медицински институте хьайбаш тІа кьча опыташа хьакьеххар организма чухь аскорбинови кислота концентраци хувцалларо дийнача клеткай хьоасий юхаметтаоттадара чІоагІа новкъостал деиа.

«С» яха витамин ца тоьаш хилча, хила меттаоттайу уж. Гормоний влияних организма чухь хулача чоалханерча реакцешка керттерчерех цаІ я аскорбинови кислота. Бакъда из дийнача клеткай хьоасашка дукха - кІезига хилар чІоагІа хувцалу церна ерахьара тІехулача Іоткъамга хьежжа.

Организма чухь аскорбинови кислота дукха хиларех човнаш сиха ерзарах юкъерча буваме уйла тІаьхар Іилмахой. Церна гучадаьлар хила йоагІачул дукхагІа дегІаца аскорбинови кислота хилча, клеткаш чІоагІа дегІайоагІаш хилари телхарашта метта чехка керда увеххІена клеткаш дІаотташ хилари. Цул совгІа аскорбинови кислотас цхьайолча, дегІа Іоткъам беча хІамай низ а лаьгІбу чов чехка ерзаю.

Чехка чов ерзаяре метод чІоагІа практикана юкъейоалаергья.

(АПН).

Вай мехка дика йовзаш я Белорусски автомобильни завода автомашинаш. Завода коллективо чІоагІа кьовсам лоаттабу шиЙ продукци дикагІа хилийтар духьа, эргайоахаш толю из. Пачхалкхен тохкамаш дика чакх а даьнна дукха хьае йолаеш я «Бел АЗ-540» яхача 27 тонн йолча автосамосвала керда тоаь образец.

«Бел АЗ-540» яхача автосамосвалага хьежжа хьаеш я кхьъкхе 27 тоннагара 110 тоннага кхаччалца мухьаш кхухьаш йола керда автосамосвалаши автопоездаши. Кийчъь а яьнна, заводерча тохкамех дика чакхйоалаш латт 40 тонн мухь бахьа могаш йола «Бел АЗ-548» яха автосамосвали 65 тонн мухь бахьа могаш йола «Бел АЗ-540В» яха автопоезди.

Сурта тІа: «Бел АЗ-540В» яха автопоезд.

Г. Услимова сурт
ТАСС фотохроника.

ШАХМАТАШ

Укх шера, дукха шераш даьнначул тІехьагІа, профсоюзни шахматистий хьалхле икха яхь эттай.

Укх деношка вай мехкарча городашка Москве, Вильнюсе, Днепропетровске, Иркутске чакхъьалар хьалхара йиъ ахфинальни турнир. Цига дакъа лоацаш вар 24 мастери 30 мастер хила кандидати. Къаьстта дика чакхдаьлар шахматех ловзар Москве. Цу турнире котваьлар 24 шу даьнна Харьковера инженер-электрик, мастер хила кандидат нов. Вайсман. 13 очках 9,5 очко а яьккха, норма кхочашъярах мастера цІи елар цунна.

ТІехдика турнир чакхъяьккхар мастер хила кандидата Грознерча шахматиста нов. Бергиве. Турнире йиълагІа моттиг а лаьца, 8 очко а яьккха, СССР шахматех ловзара мастера цІи яьккхар цо.

Н. РОГОВЕШКО.
ВСДСО профсоюзий шахматни секце оргбюро бехктокхане секретарь.

МОСКВА. СССР халкъа боахама кхаргІдаьннарий Выставке хьайийлай къакьегаш ахчен кІезигагІа дІа а дохийташ коартолийн баьца даарийн лакха къувкъамаш кхедеча, хьалха латтача боахамий опыт посетителашта йовзийташ йола къаьстта зал. Царна юкъера белгалйоалаш я «Сельхозтехника» Еррисоюзни объединене центральни машиноиспытательни станце (Московски область) болх беш волча В. И. Кузнецова механизированни звено. ДІадахача шера дика аьттув боацаш хиннача хьалашка звеной членаша В. И. Кузнецова, И. И. Пономарева, В. Н. Козлова 157 гектар долчи аьлтташ хІара гектара тІара 160 центнер коартолаш яьхай. Цу тайпара толам баьккхаб коартолаш кхеени чуэцаш деча деррингача балхашта комплексни механизаци яр бахьан долаш.

Сурта тІа: выставке баьхна (аьрдехьара аьттехьа) В. Г. Радаевский (Новосибирски областа Дзержинске цІерах йола совхоз), А. К. Бородаенков (Краснодарски края № 9 йола «Раевский» яха совхоз) В. Н. Кузнецови звеной стенда тІарча коартолашка хьежаш боах.

Н. Кулешова сурт.
ТАСС фотохроника

ШОЛЛАГІЧА ШЕРА ЧУБУСАРАШ ХУРГБАЦ

Вай республикера ерриге школаш шоллагІча шера цхьаккха бер чудусаргдоацаш болх бе аьнна декхар шоашта хьалхашка а оттадаь боах беш я. Из декхар кхоачашдара шоай хьинар ца кходеш къахьегаш я № 18 йолча Грознерча юкъерча школа хьехархой коллектив. Дика віаштІехьъьаьккхай дешархой дешара-кхетама план.

Дукха мероприятеш чакхъьхай укх дешара шера цу планах. Масала, цхьолагІча класса дешархошта лаьрхІа «Букварь» лакха доаккхаш» аьнна сбор хилар, хІаьта лакхерча класса дешархошта лаьрхІа Нохч-ГІалгІайчен писателa Арсанов Сайдбея дакъа а лоацаш «Тоале Советий мохк» аьнна пионерий сбор хилар. Дукха хьехархой, берий даьй-ноаной гулбеннабар шефашца, Грознески гарнизона салташца цхьана хиннача торжественни линейке.

Каст-каста школе дешархой урокашка бахкие худ шефаш. Иштта укх деношка школа комсомольцаш болча бахка бар Грознески ТЭЦ-а. № 2 йолча барзкъаш тегача фабрика комсомола комитета членаш. Дешархошта эшшаш дола новкъостал ду цар. Нагахьа санна бераш дешарах кхеташ деце урокаш йистеьача царца юхе а бисеца кхетачих дІакхетабу. Цхьабакъда, мел чІоагІа школе хьехамтеларах, нагахьа санна цІагІа боагІача бесса хьехам ца тІеле, зенье хьийга кьа да общественносто хьегар.

ХІанз № 18 йолча школе бархІ процент дешархой дешарах тІехьабус. Цул керттера бахьан да школа хьехархой коллективо общественностаца мела бувзам лоаттабар.

Бераша юкъе кхетама болх дика дІахьош я Грознерча № 1 йолча барзкъаш тегача фабрика коллектив. Цул керте латт фабрика парткома член Коробцева Татьяна Тарасовна. Керда дешара шу доладуш эгара хьалха де дезачун план а оттаьь, болх бе йолаелар комисси. Комиссе членашта хайра малагІча школашка деша ух болхлой бераш. Деша вагІачул класса култалхочунца бувзам оттабир. Тохкам бича гучаньлар 43 дешархочох 16 дешарах тІехьаусаш волга. ТІехьа ца тетташ фабкома заседане чубийхар дешарах тІехьа хусача берий ноаной, хІаьта бераша а къамаьлаш дир. Хьалхара четверть йистейоаллаш дешарах тІехьабусараш кІезигбелар ялх саг мара ца вусаш.

Укх тІеххьарча деношка гучадьлар моториста Вольненко Валентинай бераш Ольган Володян во деша баьннилга. Наьнаца беседа ярал совгІа, фабком пар цІагІарча бытови хьалашка хьежар, материальни новкъостал дир. Цу гІулакхо дика хьоккам гойтар. Бераш дикагІа деша даьлар.

«Бераш — вай тІехьале» аьнна фотомонтаж йир фабрике. Дика дешача а дешарах тІехьабусача а дешархой сурташ хьаьтехар. ТІаккха хьоашалгІа бийхар хьехархой, дешархой. Дукха пайдане къамаьлаш дир цига хьехархоша, берий даьша-ноаноша, хІаьта дешарах тІехьабусача дешархоша дош делар дика деша, аьнна.

Деша дагІача бераштa боккха пайда лургба хаинахьа беннача хьехано, из гуш да № 18 йолче Грознерча школа балхага хьежача.

Ч. САМОЙЛОВ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

БРАЗИЛЬСКИ ХАЛКЪА КОТАЛО

РИО-ДЕ-ЖАНЕЙРО 14 март. ТАСС-е корреспондента М. Аляйъена хоам бу:

КхойттлагІа март. Из де хьакхачарга хьежаш бразильцаш багІа дукха ха яр — дукха а дукхагІа бараш дикага доадоалаш а гІад баха а, хІаьта кІезига мара боацараш эгІазали гоамали дег чу елла в. Цудукъа селхан городе эгара йоккхагІа йолча Пласа да республикаяхача майдан тІа баьхкар эзараш нах. Уж гулбенннаб аграрнреформа иргахьа болача новкъе шоаш яьккха котало язъяр духьа.

Цу дийнахьа президента Гуларта кулг яздир пачхалкхен тІо-иахьний машиннахьаьйн шиина а оагІорахьа 10 километр шера, ца а оахаш, дадача помещикий лаьтташта национализаци яра хьакъехьарча декрета. Лаьтташ дІалургда уж аха безам бараштa — ахархошта. Латифундистий доалахьарча дукхача лаьтташка хьежача, национализаци яь лаьтташ дукха дац. Цхьабакъда, митинге къамаьлаш мел даьрешо ахачох, из хьалхара юхьиг мара яц.

50 эзар ахархой, болхлой, студенташ, бахача нахьа массе тайпай еикалаш баьхкар Рио-де-Жанейро митинге. Аграрни кхыйола керттерен реформаш сов чехка чакхъяхара тІахьехаш йола байракхаш, плакаташ, лозунгаш дар царга каралаьца. Ораторашa, цу даькъе дукхача штатий губернатораша, конгрессменаша, профсоюзий кулгалхоша, боккхийча общественни деятелаша шоаш къамаьлаш деча хана белгалдаьккхар, халкъа цхьаннна а духьаленах, е латифундистех а, е мехка латтача кхыча мехкашкарча компанеех а кхераш ца хилар. ВІаши гІо-новкъостал а деш, цхьа барт а болаш из хуле, котдаргда из.

Гуларта цу тайпара кулг яздир ерригa частни мехкаьтта заводаш пачхалкхен доалахьа йохийташ долча декрета. Президента халкъа дийцар из митинге, халкъа дагалатта кхьдола хІамаш кхоачаддера дерригa цхьаш тІадохийтаргда шеъ аьнна дош делар цо.

Геттара бийса яхача хана чакхъьаьлар митинг.

ЧКЪАЬРИЙ ЛУВЦАРИЙ ЦХАРАЛАШКА...

РАДИОАКТИВНИ КОНТЕЙНЕРАШ

ПАРИЖ, 14 март (ТАСС). Франце Атлантически океана йистера чкъаьрий лувцараш кхерабенна ба: цхьадолча хоамех, цар кемаш уха Гаскоиски заливе Атлантика кхыйола районашка Пьер-Лате яхача атомни заводе юхеоса радиоактивни хІамаш дІаккуьса моттигаш лаьрхІа къоастаьй.

«Либерасьен» яхача газето белгалдоаккх, юхеоса радиоактивни хІамаш чІоагІа кхераме хилар. Уж чуйоакха контейнераш чкъаьрий лувцарий цхаралашка кийсъенна моттигаш хиннай хІанззехьа а.

Р. МАКНАМАРА ДОКЛАД

ВАШИНГТОН, 14 март. (ТАСС). Селхан КІайча цІагІа президентаца Джонсонаца віашагІкхийтта хилар США оборона министр Р. Макнамара, ше Къулбехьен Вьетнаме баха хиларах доклад а йир цунна. Министра президентаца къамаьл деча хилар штабий начальникий комитета председатель инарал М. Тэйлори США Центральни разведовательни управлене директор Дж. Маккоуни.

Ше президента аьча доклада чулоацам бувца аьнна журналисташа даьча хаттарашта жоп дала тигашзар Макнамара, яхаш хоам бу американски информационни агенствашa.

КИПРЕ БІУНАШ ДОХИЙТ КАНАДА

ОТТАВА, 14 март. (ТАСС). Селхан канадски парламента общиннай палата чрезвычайни заседане канадски бІу Кипре бахийта аьнна правительства яь решени могайяр. Премьер-министра Л. Пирсона аьлар, Канадо Кипре вохийтаргва ООН-а эскарца 1150 салтех летчики.

Селхан Кипре самолетаца дІаяхар 36 сагах латта канадски салтийн летчикийн хьалхара группа.

Дикача гІулакхий духьа

ЖЕНЕВА, 14 март. ТАСС корреспондента Г. Драгунова хоам бу:

ООН космосах йолча юридически подкомитета балха юкъе дакъа лоацаш йолча советски делегаце юкъейоалайир йаври хилча е ца боалаш Іобосса безаш моттиг эттача космонавташи космически кемаши кІалхардахарах йолча дунен халкъашта юкъерча соглашене проект.

Хоаш ма дий, из цу хьакъехьара Советски Союза хьалхара инициатива хинна ца Іелга, цаІи ахи шу хьалхагІа а юридически подкомитете оттаьяр космически полеташ еча хана хіана телхача кІалхара веккхара служба віашагІтохарах йола советски предложени. Кердача советски проекта тІа белгалъьаккхай дукха ха йоацаш ООН-о тІайийца пачхаьалкхенаша космосе беча балха правови принципех йола деклараци а хІаьта иштта эгара хьалхарча советски предложенех яь хинна тайп-тайпара замечанеши предложенеши а.

Советски проекта керттера идей я авари хилча е ца боалаш Іобосса безаш моттиг эттача космонавташта чехка новкъостал де йиш хургйола дунен халкъашта юкъера система йиллар.

Советски проекто чІоагІа уйла тІаэцар подкомитета юкъе дакъа лоацарий, цар белгалдаьккхар СССР предложенеша дувцараш дика гІулакхаш хилари адамашта долча берката космически полеташ елга дІахо а дегІадоаладара новкъостал деш хилари.

НОРВЕГЕ ВІАШАГІКХЕТАР

СТАВАНГЕР. 14 март. (ТАСС). ХІанз Норвеге бола Советски космонавташ Ю. Гагарини В. Быковский мехка гІолла лелаш ба. Ю. Гагарин Бергене хиннача, хана чІоагІа дог тохадолийташ віашагІкхетар хилар советски космонавтан веннача шиЙ маража цхьаьа тІема шерашка цу городера гаьна йоацаш хиннача гитлеровски лагере Іааш озаш баьхка дукха советски военнопленни бараш дечара бахьа йолча Эстрем Марияйнен юкъе. Мехка гІолла лелаш Ю. Гагарина улувьаьнна яр Мария Эстрем, хІаьта иштта Бергена мэр Г. Хансен а.

Общественни хьисапе

«Чечингсельстрой» треста управлене общественни хьисапе хьаьаьй библиотека. Из гІулакх дІадоладаьд пенсионераша, хьехархоша, библиотекай болхлоша, агрономаша, кхыча. Уж ба біаргаш дайнарий Еррисоюзни общества библиотека хьалха хиина заведующи А. Позднеев, Октябрьски района № 1 йолча библиотека болхло А. Эдилсултанова, общежите комендант Т. Корчинская, хьалха хьехархой хиина, хІанз пенсионераш бола Г. Верникова, Е. Шумилова, агроном хиина С. Лесниченко, кхыбараш а. Уж берригаш а книжка дешара тІера нах ба. Дин эзар гаргга книжка да библиотеке. КІирагІа диъ дийнахьа болх бу цо.

Цу библиотекера книжкаш ийду гІишлонхоша, общежите Іеш болча наха, цу гонахьарча улицашка бахачар. ХІанз библиотеке язенна 300 саг ва.

Дешарашта дика гургдолча хьаьоттадаь да книжкаш, консультацеш ю, бераштa лаьрхІа «Хиина турпала гІулакхаш», «Нийсархой», «Іалам дева», «Доазол дехьара вахар» яхача темах литература кхоастадаьд.

Книжкашь лаьца беседеш ярал совгІа, библиотекараша дешарашта довзийт мехка чура а доазол дехьара а керттера хІамаш.

Дешарашта дукха эшалар библиотеке яь «Иний доккхали зІамигача сага зедели» яха диспут. Цу юкъе дакъа лоацаш біаь гаргга саг хилар.

Художественни литература меттел технически, Іилма, общественно - политически литература а еш библиотекера книжкаш кхухьараша.

Нагахьа санна книжка дахьа веначох дезаш дола книжка шоай библиотеке ца хилча, библиотекара из Октябрьски района кхыча библиотекашкара дахь.

— Тхона новкъостал ду кегийча наха, — йоах библиотека заведующе Г. А. Корчинская. — Юкъерча школе деша багІача ЭдилсултановгІар Резедан Тамарел, Харченко Люба, кхыбараш массаза а кийча хул тхона гІо да.

Библиотеке віашагІтеха оаьет я.

В. ТЕРНОВ.

Вагонникаш дешаш ба

Коммунистически къахьегама предприяти ше халярах тарра хІаравар дешаш ба Грозненски вагонни депо. Партийни профсоюзни организаце боккха кхетама болх бар бахьан долаш лерттІа лел из гІулакх. Депо 7 коммунистически къахьегама школа хьайийлай. Цига дешаш 570 саг ва.

Болх бешшехьа лакхерен юкъерен дешар дешаш ва 65 вагонних, сайрийнарча болхлой - кагирхой школе дешаш 45 саг ва.

Толаме болх а беш заочно Ростоверча машинекъа транспорта инженерий институте дешаш ва механически цеха мастер Гусаков Георгий, токарь Миссерханов Хьасан, цистернаш юлаш вола Злотников Олег, иштта дукха кхыбараш.

Г. АНОХОВ.

БЕРАШ КИЙЧЛУ

ХІара шерра шера март бетта вай республике дІахьу оалхазарий ди. Укх шера из ди хургда 24 марта — дешархой каникулаш йолча деношка. Оалхазараша вай юртбоахама мел пайда лу а хоаш Нохч - ГІалгІайчен дешархоша лаьрхІад оалхазарий біенаш да, церна эша хьалаш віаштІехьдаха.

Наьсарени Наурски районашкарча, Орджоникидзевски станицерча школай дешархоша, республика юнатий станце юнаташа лаьрхІад дукха біенаш да, уж біенаш бешамашка хьалъехка, оалхазарашта гІулакх дера бригадаш, штабаш віашагІйохка. Из дика гІулакх хьаллаца деза вай республикерча берригача дешархоша.

В. ДРУНЧЕНКО.

Редактора зам. А. А. МЯКИЕВ.

ЛадувгІа

РАДИО: — 6.30 — юрта боахама болхлошта передача (эрсий меттала); 6.45 — ашараш: 6.50 — хоамаш; 7.10 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор; 8.15 — радиои телевизионни передачай программа; 8.20 — «Серхало» газета обзор; 8.30 — Іуйринйара концерт; 8.45 — пионераштеи школьникаштеи передача (гІалгІай меттала); 15.50 — радиои телевизионни передачай программа; 15.52 — «Хозача оазий дунен тІа ах сахьат» яха музыкальни передача; 16.17 — кагирхошта йола передача (гІалгІай меттала); 16.32 — керда хоамаш (гІалгІай меттала); 16.45 — промышленноста болхлошта передача (эрсий меттала); 17.00 — «Къилбаседа Кавказа экономически вахар» яха радиогазета; 17.30 — керда хоамаш (эрсий меттала); 17.42 — «Светличныйн Первицкийн санна бараш дукхагІа хилийтара» — яха передача (эрсий меттала); 18.28 — керда хоамаш (нохчий меттала); 18.40 — халкъа илли концерт.

УКВ: 9.00 — «Валха иллешца ух тхо» яха концерт; 9.30 — «Костерьаьнна Федина кадаьча книжка тІара доакъош; 10.20 — «СССР-а халкъа артист Жиганов Назиб» яха концерт-очерк; 11.05 — бераштa, «Сандо-Лопаренок» яхача фаьлгах йола радиокомпозици; 11.30 — Левашова «Сабира тІара малх» яха вокальни сюита; 19.00—«Са Даьке, са дика халкъа» яха радиопостановка; 20.20 — нохчий гІалгІай ашараш; 21.05 — «Къе студент» яхача Миллекера оперетта музыка.

Хьажа

ТЕЛЕВИДЕНИ: 12.00—киножурнал; 12.10 — «Космонавтий улица» яха художественни фильм; 18.20 — передачай программа; 18.25 — телевизионни кердадараш (нохчий меттала); 18.40 — КПСС ЦК февральски Пленума решенеш вахаре: беседа (гІалгІай меттала);

18.55 — киножурнал; 19.05 — «Хьо беххе ва» яха Берсанова скетч (нохчий меттала); 19.45 — «Тха флот тІема кечъа я» яха баьхьолчое тІера хьаийна фильм; 20.05 — англиски метта урок; 20.35 — передачай программа; 20.40 — «Торжкора баро къаш дахарло» яха художественни фильм.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ціеча фронтовикий улица, 13. Телефонаш: редактора зам. — 2-67-01; бехктокхама секретарь — 2-43-48; партийни вахарен, промышленни, юртбоахамеи, кехаьйи отделий — 2-25-72.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 13. Телефоны: зам. редактора — 2-67-01, ответственного секретаря — 2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного и писем — 2-25-72.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революций проспект.

Типография из-ва «Грозненский рабочий». Проспект Революции.

СФ02055

Заказ № 1536.